

Působení Světové obchodní organizace v podmínkách současného světa

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Autor práce: **Tereza Hošová**
Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Demel, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza Hošová**
Osobní číslo: E15000202
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: B6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Zadávací katedra: katedra marketingu a obchodu
Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Demel, Ph.D.
Konzultant práce: prof. Ing. Jiří Fárek, CSc.
Technická univerzita v Liberci, Katedra ekonomie

Název práce: **Působení Světové obchodní organizace v podmínkách současného světa**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů práce.
2. Mezinárodní organizace - teoretická východiska.
3. WTO - základní informace, organizační struktura a funkce.
4. Rozbor činnosti WTO v současnosti.
5. Zhodnocení činnosti WTO a formulace závěrů.

Seznam odborné literatury:

- FÁREK, Jiří a Jiří KRAFT. 2012. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*.
Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-910-3.
- KALÍNSKÁ, Emilie, et. al. 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: GRADA Publishing.
ISBN 978-80-247-3396-8.
- KARLAS, Jan. 2015. *Mezinárodní organizace: systémy spolupráce mezi státy*.
Praha: Sociologické nakladatelství SLON. ISBN 978-80-7419-179-4.
- VANGRASSTEK, Craig. 2013. *The History and Future of the World Trade Organization*.
Switzerland: World Trade Organization. ISBN 978-92-870-3871-5.
- PROQUEST. 2017. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest.
[cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce: 30 normostran
Forma zpracování: tištěná / elektronická
Datum zadání práce: 31. října 2017
Datum odevzdání práce: 31. srpna 2019

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

doc. Ing. Jozefina Simová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Tato bakalářská práce Působení Světové obchodní organizace v podmínkách současného světa se zabývá veškerou činností této organizace. Zejména pak úpravou jednotlivých dohod tvořících nejen systém WTO, ale také právní základ pravidel mezinárodního obchodu. Tento obchod byl díky činnosti WTO značně uvolněn, a proto se WTO stává nejdůležitější organizací zabývající se mezinárodním obchodem. Tato instituce má jednu z největších členských základů a oproti jiným mezinárodním organizacím je o všech předmětech jednání rozhodováno jen na základě konsenzu. To znamená rozhodování na principu vzájemného souhlasu všech členských států s danou věcí. Světová obchodní organizace je mezinárodní organizace, jejímž cílem je s pomocí ustanovených dohod dosáhnout liberalizace světového obchodu.

Klíčová slova:

Světová obchodní organizace, mezinárodní obchod, Orgán pro řešení sporů, liberalizace

Annotation

Functioning of the World Trade Organization in Conditions of Current World

This Bachelor thesis called Functioning of the World Trade Organization in Conditions of Current World deals with the whole activities of this organization. *Primarily*, it covers modification of individual agreements, which form not only the system of WTO, but also give the legal ground-rules for international commerce. This trade has been highly relaxed thanks to the WTO's work, and therefore the WTO is becoming the most important organization dealing with international trade. This institution has one of the biggest membership base. In comparison with other international organizations, each decisions are made by consensus. It means that every member must agree with a definite point. The World Trade Organization is an international organization with a goal of liberalization of world trade thanks to the established agreements.

Key words:

The World Trade Organization, international trade, Disputes Settlement Body, deregulation

Obsah

Seznam ilustrací.....	9
Seznam tabulek	10
Seznam zkratk a značek.....	11
Úvod	13
1 Mezinárodní organizace.....	15
1.1 Historie vzniku mezinárodních organizací.....	15
1.2 Klasifikace mezinárodních organizací.....	17
1.2.1 Klasifikace podle typu členství	18
1.2.2 Klasifikace podle rozsahu členství	18
1.2.3 Klasifikace podle cílů a pole působnosti.....	19
1.3 Role mezinárodních organizací	19
1.4 Funkce mezinárodních organizací	20
1.4.1 Artikulace a agregace zájmů.....	20
1.4.2 Vytváření koalic	20
1.4.3 Stanovení agendy	20
1.4.4 Vytváření, aplikace a posuzování norem.....	21
1.4.5 Sběr a distribuce informací	21
1.4.6 Preventivní diplomacie.....	21
1.4.7 Ostatní funkce	21
1.5 Nejvýznamnější mezinárodní organizace v mezinárodním obchodě.....	21
1.5.1 Organizace spojených národů	22
1.5.2 Skupina Světové banky.....	23
1.5.3 Mezinárodní měnový fond	25
1.5.4 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj	25
1.5.5 Banka pro mezinárodní platby	26
2 Světová obchodní organizace.....	28
2.1 Historie vzniku WTO.....	28
2.1.1 Všeobecná dohoda o clech a obchodu.....	28
2.1.2 Dohoda o zřízení WTO.....	29
2.2 Principy WTO.....	30
2.3 Orgány WTO	30
2.3.1 Konference ministrů.....	30
2.3.2 Generální rada.....	30
2.3.3 Sekretariát WTO	31
2.4 Členství ve WTO	31

2.4.1	Postup přijímání nových členů	31
2.4.2	Česká republika ve WTO.....	32
2.5	Vyjednávací kola.....	33
2.6	Úkoly WTO.....	34
2.6.1	Fórum pro obchodní jednání o liberalizaci obchodu.....	34
2.6.2	Řešení obchodních sporů	35
2.6.3	Dohled nad realizací dohod.....	35
2.7	Dohody o zřízení Světové obchodní organizace.....	35
2.7.1	Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994.....	36
2.7.2	Dohoda o zemědělství.....	36
2.7.3	Dohoda o uplatňování sanitárních a fytosanitárních opatření	37
2.7.4	Dohoda o textilu a ošacení	37
2.7.5	Dohoda o technických překážkách obchodu.....	38
2.7.6	Dohoda o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994	38
2.7.7	Dohoda o provádění článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994	39
2.7.8	Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření	40
2.7.9	Dohoda o kontrole před odesláním	40
2.7.10	Dohoda o pravidlech původu	41
2.7.11	Dohoda o dovozním licenčním řízení	42
2.7.12	Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních	43
2.7.13	Dohoda o ochranných opatřeních.....	44
2.7.14	Všeobecná dohoda o obchodu službami.....	44
2.7.15	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví	46
2.8	Řešení obchodních sporů v rámci WTO	46
3	Činnost WTO v současnosti	50
3.1	Současné jednání ve WTO	50
3.2	Spory týkající se porušování Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatřeních	52
3.3	Dohoda o ochranných opatřeních a spory s ní související	52
3.4	Ohrožení činnosti WTO	54
3.5	Obchodní válka na půdě WTO?	55
3.6	WTO a životní prostředí.....	57
	Závěr.....	58
	Seznam použité literatury	60
	Elektronické dokumenty	62

Seznam ilustrací

Obrázek 1: Stížnosti EU vůči členům WTO	48
Obrázek 2: Stížnosti proti EU	49

Seznam tabulek

Tabulka 1: Jednotlivá vyjednávání kola a jednané oblasti na nich

33

Seznam zkratek a značek

BIS	Banka pro mezinárodní platby (Bank for International Settlement)
DDA	Rozvojová agenda z Doha (Doha Development Agenda)
DSB	Orgán pro řešení sporů (Dispute Settlement Body)
EU	Evropská unie (The European Union)
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade)
IBRD	Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (International Bank for Reconstruction and Development)
ICSID	Mezinárodní středisko pro řešení sporů z investic (International Centre for Settlement of Investment Disputes)
IDA	Mezinárodní asociace pro rozvoj (International Development Association)
IFC	Mezinárodní finanční korporace (International Finance Corporation)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization)
IMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
ITO	Mezinárodní obchodní organizace
MIGA	Multilaterální agentura pro investiční záruky (Multilateral Investment Guarantee Agency)
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu (North American Free Trade Agreement)
NATO	Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)

OEEC	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OPEC	Organizace zemí vyvážejících ropu (Organization of the Petroleum Exporting Countries)
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
TRIPS	Dohoda o obchodních aspektech k duševnímu vlastnictví (The Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights)
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji (United Nations Conference on Trade and Development)
UNDP	Rozvojový program Organizace spojených národů (United Nations Development Programme)
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů (United Nations Children's Fund)
WB	Světová banka (World Bank)
WBG	Skupina Světové banky (World Bank Group)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)

Úvod

V předkládané bakalářské práci bude řešena problematika činnosti Světové obchodní organizace (dále jen WTO), její fungování v současné době a vliv WTO na mezinárodní obchod.

Cílem této práce je seznámení s působením WTO na základě informací a dat získaných teoretickou rešerší k dané problematice a na základě rozboru získaných informací a dat k jejímu reálnému působení v současnosti. V práci bude pomocí případové studie ověřeno, jak jsou pravidla a cíle WTO aplikována ve skutečnosti a porovnáno s teoretickými předpoklady.

Úvodní kapitola práce je věnována teorii o mezinárodních organizacích, zejména pak historickému vývoji vzniku organizací. Dále je zde také rozdělení organizací dle několika hledisek a popsání jejich základních funkcí. Na konci kapitoly jsou vyjmenovány nejvýznamnější mezinárodní organizace a následně je u každé popsána historie a činnosti, jimiž se daná organizace zabývá či oblasti, do kterých svým vlivem zasahuje.

V kapitole 2 se již práce přesouvá k WTO, jedné z nejvýznamnějších mezinárodních organizací zabývajících se mezinárodním obchodem. Je popsána historie spojená s důvody jejího vzniku, počínaje u „předchůdkyně“ této organizace GATT. Cílem WTO vždy bylo a stále je vytvoření rovnocenného otevřeného trhu – liberalismus obchodu. Z tohoto důvodu organizace určuje závazná pravidla pro všechny členy a poskytuje ochranné mechanismy určené pro redukování obchodních bariér, například dumpingu. Dále je založena na čtyřech podstatných principech významně ovlivňujících mezinárodní obchod a snižujících obchodní překážky a rozdíly v mezinárodních vztazích. Fungování celé organizace vychází z velkého množství sjednaných dohod, mezinárodních smluv a dalších předpisů, norem a rozhodnutí, jejichž porušování je organizací dále řešeno, a to Orgánem pro řešení sporů. Dohody vzniklé během Uruguayského kola jsou pro působení WTO a fungování obchodů mezi členskými státy stěžejní, a proto je také jim věnována značná část této bakalářské práce.

Třetí kapitola udává konkrétní případy působení WTO v současnosti, včetně současného a již několik let trvajícího kola v Dauhá a v jeho rámci probíhajících jednání. Jako součást případové studie byly do této části vybrány určité obchodní spory členských států WTO

vysvětlující činnost této organizace v praxi a zároveň v současné době působení. Závěr práce je doplněn o konkrétní případy omezující či podporující mezinárodní obchod mezi členy WTO, ze kterého lze vidět, že i přes stále stejný cíl WTO, je v poslední době stále těžší ho naplnit. Důvodem je navracení se některých členských států k využívání různých bariér obchodu. To znamená návrat spíše k ochranářské obchodní politice států – protekcionismu.

1 Mezinárodní organizace

V teorii o mezinárodních organizacích se vyskytuje několik vlastních definicí pro vysvětlení pojmu mezinárodní organizace. Dle Waisové (2008, s. 20) „*Mezinárodní organizace jsou instituce, které jsou založeny na formálním systému pravidel a cílů, mají administrativní aparát a formální a materiální skutečnosti – statut, fyzické vybavení, sídlo, vlastní zaměstnance, finanční prostředky, správní hierarchii, orgány (sekretariát, shromáždění zástupců) atd.*“.

Dle Archera (2001) je mezinárodní organizace definována jako formální kontinuální struktura vytvořená členskými dohodami. Dohody s cílem dosažení společného zájmu (mimo dosažení profitu) se uskutečňují mezi vládními i nevládními zástupci z alespoň dvou suverénních států.

1.1 Historie vzniku mezinárodních organizací

Pokusy o založení mezinárodní organizace sahají daleko do minulosti. V té době však chyběla širší „mezinárodní“ dimenze, společný zájem, efektivní kanály komunikace atd. Za jeden z prvních pokusů je považován mírový návrh českého krále Jiřího z Poděbrad (15. století) snažícího se pro křesťanskou Evropu navrhnout mírové uspořádání. Základem se stalo uzavření multilaterální mezinárodní smlouvy založené na principu rovnosti jednotlivých evropských panovníků bez přiznávání značných pravomocí papeži. Jednalo se o plán založený na geografické a hodnotové blízkosti, který ale nakonec ztroskotal (Waisová, 2008).

Vznik prvních mezinárodních organizací je datován až na počátek 19. století, po období Vídeňského kongresu v roce 1815. Z důvodu politických změn a ekonomického a sociálního vývoje byly vytvořeny podmínky podporující vznik mezinárodních institucí založených na dvou typech spolupráce. Na spolupráci v oblasti zajištění míru a bezpečnosti a spolupráci v ekonomické a sociální oblasti (Archer, 2001)

Na základě nutnosti **vzájemné spolupráce při budoucím ohrožení systému** vznikla myšlenka koncertu velmocí. Představitelé států se již nesetkávali jen po konfliktech k podepsání mírových dohod (Vestfálský mír ...), ale po roce 1815 se samotným konfliktům

snažili předcházet setkáním, jednáním a vyjednáváním (Cibulková, 2009). Tím došlo k zásadním změnám v tradiční bilaterální diplomacii omezované na vytváření koalic pro případ válek bez možnosti budování vztahů na multilaterální úrovni. Existence koncertu ale byla ukončena v souvislosti s krymskou válkou (1853–1854), kdy Velká Británie koncert opustila. Znamenalo to návrat k řešení sporů až po vyvrcholení konfliktu. Například krymská válka byla ukončena až Pařížskou mírovou konferencí v roce 1856 a prusko-rakouskou válku ukončila Pražská mírová smlouva. Koncert byl částečně obnoven Berlínským kongresem a Berlínskou konferencí stabilizující Evropu na necelých třicet let. (Waisová, 2008).

Z důvodu různých ekonomických, kulturních a sociálních změn 19. století začaly státy spolupracovat **v ekonomické a sociální oblasti**, kde byla míra spolupráce značně výraznější. Na Vídeňském kongresu došlo k dohodě o otevření vodních cest pro mezinárodní obchod. Následně bylo nutné vytvořit komise pro dohlížení a regulování lodní dopravy (Rýnská komise v roce 1815, komise pro Labe v roce 1821 či 1856 pařížská mírová smlouva pro Dunaj). Zároveň vznikaly veřejné mezinárodní unie zabývající se všeobecnými otázkami (Všeobecná poštovní unie, Mezinárodní telegrafní úřad, Mezinárodní unie pro zveřejňování celních tarifů). Po průmyslové revoluci došlo k rozvoji hospodářské spolupráce. Začaly vznikat také celní a měnové unie (například Bavorsko-Würtemberská celní unie a Německá měnová unie) (Waisová, 2008). Země tak mezi sebou začali řešit také obchodní záležitosti a vstupy cizinců do země (Cibulková, 2009).

V souvislosti s ukončením první světové války v roce 1920 došlo k výraznému politickému pokroku. Americkému prezidentu Wilsonovi se podařilo prosadit myšlenku o vzniku mezinárodní organizaci zajišťující mír a v roce 1920 byla založena Společnost národů. Ani tato organizace však nebyla schopná zabránit vypuknutí druhé světové války (Cibulková, 2009)

Po druhé světové válce vznikaly mezinárodní instituce snažící se zabránit podobnému konfliktu. Důležitou roli hrály politické, sociální a hospodářské důsledky meziválečné ekonomické krize, v jejichž důsledku vznikla již během války protihitlerovská koalice reagující na budoucí poválečné uspořádání. Činnost organizace Společnosti národů byla následně ukončena v roce 1946. Veškeré dokumenty a závazky byly převedeny na novou organizaci, Organizaci spojených národů (dále jen OSN). Obrovský pokrok znamenal také

vznik Všeobecné dohody o clech a obchodu (dále GATT) s cílem odstranění protekcionismu z národních ekonomik, založení Mezinárodního měnového fondu (IMF) zaručujícího vzájemnou směnitelnost měn, Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj (IBRD), která poskytováním půjček pomáhala obnovit válkou zničené ekonomiky, a Severoatlantické aliance (NATO).

Další nárůst mezinárodních organizací následoval od 60. let 20. století. V roce 1964 vytvořily státy tzv. třetího světa uskupení G-77. Uskupení vzniklo na půdě OSN a zastupovalo zájmy bývalých kolonií požadujících podporu rozvoje a pomoc proti chudobě, šíření epidemií a nárůstu populace. Organizace G-77 se díky početní převaze stala významným členem OSN a z její iniciativy byly vytvořeny Konference OSN o obchodu a rozvoji (dále UNCTAD) a Rozvojový program OSN (UNDP) (Waisová, 2008).

Americká spolupráce se rozrostla v roce 1994, kdy byla založena Severoamerická dohoda o volném obchodu (dále NAFTA). O rok později se nástupcem GATT stává WTO, dochází k přechodu z pevně stanovených směnných kurzů na kurzy plovoucí a vzniká Světová banka (WB), jejímž základem se stává IBRD, Mezinárodní finanční korporace, Mezinárodní asociace pro rozvoj, Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů a Multilaterální agentura pro garanci investic. Úspěšnou se stala také evropská integrace (Waisová, 2008).

Po rozpadu východního bloku došlo k podepsání Maastrichtské smlouvy o Evropské unii (dále jen EU), do které se transformovalo Evropské společenství. Následně došlo k zavedení společné měny a k fungování společného trhu

Po roce 1990 se otevřelo pole působnosti také pro vznik INGO. Vznikla například organizace Freedom House zaměřující se na korupci, Open Society Fund, Greepeace zaměřující se na ochranu životní prostředí či další mezinárodní studentské a profesní organizace. (Waisová, 2008).

1.2 Klasifikace mezinárodních organizací

Pro klasifikování mezinárodních organizací je možné využít několik kritérií. Těmi nejvíce používanými je rozdělení podle typu členství, podle rozsahu členství a podle cílů a pole působnosti.

1.2.1 Klasifikace podle typu členství

Klasifikace podle typu členství vychází z rozdělení na mezinárodní vládní organizace a mezinárodní nevládní organizace. Členy vládních organizací jsou státy (jednotlivé vlády). Z tohoto vyplývá, že do této skupiny patří například EU či NATO. Nestátní aktéři jsou členy nevládních organizací.

V tomto členění jsou dále rozlišovány další tři typy organizací. Hybridní, transvládní a mnohonárodní korporace. Členy hybridní mezinárodní organizace se mohou stát státní i nestátní aktéři (např. Mezinárodní výbor červeného kříže, Mezinárodní organizace práce, Rozvojový program OSN) (Cibulková, 2009). Transvládní organizace se skládají z vládních/státních aktérů bez kontroly jejich ústřední vlády (např. Rada guvernérů Evropské centrální banky), fungují dle formálních dohod a explicitních pravidel. Posledním typem je mnohonárodní organizace, která má ziskový charakter. To je jeden z důvodů, proč některými autory není vůbec zařazována mezi mezinárodní organizace (Waisová, 2009).

1.2.2 Klasifikace podle rozsahu členství

Podle rozsahu členství jsou mezinárodní organizace rozdělovány na regionální organizace (např. EU) s členy z určité geografické oblasti a univerzální organizace bez geografického omezení. Rozdíl je v tom, že členem univerzální organizace se může stát kdokoli. Kdežto aktéři z jiných oblastí jsou z regionální organizace vyloučeni. (Waisová, 2009)

V současnosti je více používáno nové pojmenování této klasifikace. Regionální organizace je nahrazena pojmem limitované či intenzivní členství a univerzální organizace pojmem nelimitované či extenzivní členstvím. Aktéři organizací s limitovaným členstvím nejsou již vylučováni jen na základě rozdílné geografické oblasti, ale také dle jiných vlastností. Do této skupiny je řazena například Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), jejímiž členy se stávají pouze státy s určitým stupněm ekonomického rozvoje či Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC). Mezi organizace nezaložené na předpokladu členství aktérů stejného typu (mezi nelimitovanými organizacemi), může být WTO či IMF (Cibulková, 2009)

1.2.3 Klasifikace podle cílů a pole působnosti

Cíle a pole působnosti definují hlavní zájmy a náplně mezinárodní organizace a u vládních i nevládních organizací bývají stanoveny v jejich zakládajícím dokumentu.

Podle cílů a pole působnosti jsou mezinárodní organizace rozděleny na organizace se všeobecnou působností a na organizace specifické, zaměřené na konkrétní oblast zájmu (např. ekonomický, vojenský atd.) (Cibulková, 2009)

1.3 Role mezinárodních organizací

V návaznosti na historické důvody vzniku mezinárodních organizací se jejich role neustále měnila. V současné době jsou mezinárodním organizacím přisuzovány role následující:

- role nástroje politiky svých členů,
- role prostoru (arény) pro setkávání,
- role samostatného aktéra (Karlas, 2015).

Role nástroje vychází z prosazování zájmů a cílů členů navenek. Používá se u mezinárodních organizací, jejichž členskými státy jsou suverénní státy mající odlišné mocenské kapacity. Organizace v tomto případě nemá autoritu a není samostatným aktérem. Stát se silnějším mocenským postavením je schopný celou organizaci ovládnout k prosazování svých vlastních zájmů a slabší státy následně podléhají jeho vlivu (Cibulková, 2009). V minulosti k této situaci došlo několikrát. Například v Severoněmeckém spolku sdružujícím přes 20 německých států se podařilo Prusku ovládnout celý spolek (Waisová, 2008).

Při vytváření arény pro setkávání mezinárodní organizace poskytuje prostor (hřiště) pro diskutování, vyjednávání, plánování, pro řešení témat mezi členskými státy, pro vytváření společných rozhodnutí či pro řešení jejich vzájemných konfliktů. V současnosti je za arénu považováno Valné shromáždění OSN, které nepřijímá závazná rozhodnutí. Jeho rezoluce jsou pouze doporučující (Waisová, 2008). V rámci vyjednávacího fóra poté členové vytvářet společné zájmy a akce (Cibulková, 2009).

Poslední role samostatného aktéra zahrnuje schopnost mezinárodní organizace, díky vytvoření vlastní struktury, jednat a rozhodovat samostatně a nezávisle. Organizace se liší

tím, kolik pravomocí na ně členské země přenášejí. Čím více pravomocí, větší rozpočet a jasnější politický systém, tím nezávislejší působení organizace. Nezávislým aktérem je například EU. Orgány EU jsou členy zmocněny rozhodovat místo nich (Waisová, 2008).

1.4 Funkce mezinárodních organizací

Mezinárodní organizace plní dané funkce, kterými je ovlivňováno jednání, chování a vlastní mezinárodní proces jednotlivých členských států.

1.4.1 Artikulace a agregace zájmů

První funkcí mezinárodních organizací je poskytování prostoru pro artikulaci a spojování zájmů všech členů a zároveň se i ony samy mohou stát aktérem artikulujícím zájmy svých členů. Významné zvýhodnění je to pro koalice malých a slabých států při hlasování v mezinárodních organizacích na základě „jeden stát – jeden hlas“.

Z důvodu agregace a artikulace zájmů malých států byla vytvořena skupina G-77 sjednocují požadavky svých členů a založená s cílem definovat a zastupovat zájmy států třetího světa na půdě OSN (Cibulková, 2009).

1.4.2 Vytváření koalic

Na základě komunikace a vyjadřování cílů a zájmů jednotlivých členů je mezinárodní organizací poskytován prostor pro vytváření koalic. Mezinárodní organizace umožňuje státům se setkat a jednat. Menší státy nemají diplomatické zastoupení ve většině států světa a díky organizacím i jejich zástupci jednájí se zástupci ze všech zemí světa. (Waisová, 2008)

1.4.3 Stanovení agendy

Funkce vytváření agendy je spjatá s vytvářením koalic a spojováním a artikulováním zájmů členů. Rozhodováním mezinárodní organizace o projednávaných tématech a definováním důležitých témat jsou ovlivňovány priority členských států. Příkladem je OSN při přesvědčení zástupců států o důležitosti ekologie (Cibulková, 2009).

1.4.4 Vytváření, aplikace a posuzování norem

Z důvodu vlastního právního systému a předpisů jednotlivých členů mezinárodní organizace usměrňuje vztahy mezi nimi vytvářením závazných rámců chování a posuzováním jejich dodržování. Prvním vytvořeným dokumentem, podle kterého se vytvářejí další dokumenty, je Charta OSN (Waisová 2008).

1.4.5 Sběr a distribuce informací

Mezinárodní organizace získávají spoustu politických, ekonomických a technických dat a informací, které shromažďují, zpracovávají a publikují ostatním členům, čímž jsou ušetřeny náklady jednotlivých členů na vlastní získávání informací. Zároveň je zvyšována vzájemná důvěra mezi členy (Waisová, 2009). Touto distribucí je například Standardní klasifikace mezinárodního obchodu přijatá nejen GATT, ale také bruselskými institucemi (Cibulková, 2009).

1.4.6 Preventivní diplomacie

Pod poslední funkcí jsou dle Waisové (2008) zahrnovány různé strategie cílené na zabránění a předcházení možného použití násilí. Rozvíjí se především v rámci mezinárodní organizace OSN. Obecně se ní podílejí regionální (vládní i nevládní) mezinárodní organizace, které jsou schopny identifikovat hrozící spor a vhodně reagovat z důvodu společné geografie.

1.4.7 Ostatní funkce

Mezi funkce vykonávané mezinárodní organizací se řadí také socializace jednotlivých států, při které se stát začleňuje do sociální skupiny a zároveň si osvojuje její normy a hodnoty. Dalšími funkcemi mohou být zajištění ochrany a bezpečnosti, verifikace přijatých závazků, udržování sociální soudržnosti, zajištění blahobytu apod. (Waisová, 2008).

1.5 Nejvýznamnější mezinárodní organizace v mezinárodním obchodě

Jak již bylo řečeno, první organizace začaly vznikat už v hluboké historii. Od té doby bylo založeno mnoho organizací působících v různých sférách a ovlivňujících hospodaření a působení většiny zemí. Mezinárodním organizacím je však přikládán stále větší význam

v mezinárodních vztazích. V kapitole 1.5 budou popsány organizace s nejvýznamnějším vlivem.

1.5.1 Organizace spojených národů

Organizace spojených národů vznikla 24. října 1945 jako nástupce Společnosti národů. U jejího vzniku bylo 51 států, včetně dřívějšího Československa. V současnosti má OSN 193 členů. Členem organizace se může stát jakýkoliv stát, který je ochotný a schopný přijmout závazky a pravidla vyplývající z Charty OSN. Charta je zakládající dokument organizace obsahující pravidla, práva a povinnosti členů OSN.

Mezi hlavní cíle OSN patří zachování mezinárodního míru a bezpečnosti, podpora vytváření kladných vztahů mezi jednotlivými národy, rozvíjení spolupráce členských zemí při řešení mezinárodních konfliktů a problémů, podpora lidského práva a usměrňování činností všech zemí (Informační centrum OSN, 2010).

Celý systém OSN, podílející se na dosažení těchto cílů, je tvořen velkým množstvím institucí či organizací. Nejvýznamnějšími se stává šest hlavních orgánů: Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada a Sekretariát sídlící v New Yorku a Mezinárodní soudní dvůr sídlící v Nizozemsku, v Haagu. Pod OSN dále spadá dalších 15 specializovaných autonomních agentur a 24 programů, fondů a dalších institucí, z nichž nejznámější je Dětský fond OSN (UNICEF), IMF, Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Světová banka, Světová zdravotnická organizace (WHO) či Mezinárodní organizace práce (ILO) (Informační centrum OSN, 2010).

OSN se zabývá několika činnostmi vycházejícími z jejích hlavních cílů, zejména prosazováním respektu k lidským právům, neustálým snižováním chudoby, ochranou životního prostředí či bojem proti nemocím a proti obchodu s drogami a bojem s terorismem. (Karlás, 2015)

Celá činnost Organizace spojených národů vychází ze zásad stanovených Chartou OSN. Základní zásady, kterými se řídí celá organizace i jednotlivé členské státy, jsou následující:

- rovnoprávnost všech členských států,
- plnění povinností vyplývajících z Charty OSN,

- mezinárodní spory jsou řešeny mírovými prostředky neohrožujícími mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost,
- nepoužívat vyhrožování silou proti jiným členům,
- poskytování pomoci OSN při jakékoliv akci,
- OSN se nevměšují do otázek týkajících se vnitřní záležitosti členského státu.

OSN je financována jen povinnými příspěvky členských států. Jejich výše vychází ze schopnosti země přispívat, z výše národního důchodu a z počtu obyvatel dané země. V roce 2008 bylo 22 % rozpočtu tvořeno příspěvkem Spojených států (Informační centrum OSN, 2010).

1.5.2 Skupina Světové banky

Jako organizace přidružená k OSN vznikla Světová banka (dále jen WB). Základem WB se stala v roce 1946 Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (IBRD) a Mezinárodní asociace pro rozvoj (IDA). S dalším vývojem byly k WB přidruženy i další instituce tvořící Skupiny Světové banky (WBG) dodnes: Mezinárodní finanční korporace (IFC), Multilaterální agentura pro investiční záruky (MIGA) a Mezinárodní centrum pro řešení investičních sporů (ICSID) (Kalínská, 2010).

Cílem WBG je poskytování finanční a technické pomoci rozvojovým zemím. Mezi nástroje, které využívá, patří půjčky, granty a technická pomoc. WBG není komerční bankou, proto poskytuje jen úvěry s nízkým úrokem či bezúročné úvěry (Kunešová, 2014). Každá instituce tvořící Světovou banku je specializovaná na určitou oblast.

Dle Kalínské (2008) byla IBRD založena v roce 1944 na Brettonwoodské konferenci s cílem pomoci s rekonstrukcí a obnovou světové ekonomiky po druhé světové válce. V současnosti poskytuje úvěry a služby klientským zemím s transformující se ekonomikou či rozvojovým zemím. (MFČR, 2017) Finanční prostředky na poskytování úvěrů získává vlastní činností – prodejem vlastních obligací na mezinárodních kapitálových trzích (Kalínská, 2010).

IDA vznikla v roce 1960. Zabývá se poskytováním bezúročných půjček a grantů nejchudším rozvojovým zemím s cílem odstranit chudobu. Finanční prostředky na úvěry a granty jsou získávány od bohatších členských států a některých rozvojových zemí (Kunešová, 2014).

IFC se 184 členy financuje projekty v rozvojových zemích a v transponujících se ekonomikách, které uskutečňují soukromé subjekty. Tímto je podporován rozvoj soukromého sektoru v těchto zemích. Jsou v nich vytvářeny nové pracovní příležitosti, poskytována technická pomoc a konzultace, financovány investice do privátního sektoru a poskytovány finanční prostředky na podnikatelské projekty v rozvojových zemích (Kunešová, 2014). IFC byla založena v roce 1956 a v současnosti působí ve více než 100 zemích. Zajímavé je, že poskytuje finance na trzích, které by bez její účasti soukromí investoři viděli jako velmi rizikové. V minulosti byl úvěr od IFC poskytnutý také soukromému sektoru v České republice. Například společnosti Plzeňský Prazdroj, Autokola Nová Huť či MaFra (MFČR, 2017).

MIGA poskytuje garance zahraničním investorům a věřitelům na vykrytí případných ztrát způsobených realizací politických rizik při jejich investici v rozvojových zemích. MIGA je nejmladší institucí z WB. (Kalínská, 2008) Založena byla až v roce 1988, ale v současnosti je její členská základna tvořena 180 zeměmi. MIGA vznikla za účelem podpory přímých zahraničních investic v rozvojových zemích. Její zaměření se týká hlavně pojišťování v rizikovém prostředí – v oblastech zasažených konflikty, v zemích IDA, těžebním průmyslu atd. Stejně jako IFC i MIGA v minulosti poskytla záruky za politická rizika i v České republice. Došlo k tomu například při investování do firem Cement Hranice, Vitana a Westvaco Svitavy (MFČR, 2017).

Poslední přiřčenou investicí k WBG je ICSID. Vznikla v roce 1966 na základě Úmluvy o řešení investičních sporů mezi státy a občany dalších států. Úkolem ICSID je vyřešení a urovnávání sporů mezi investory a státem. Při každém řešení sporu postupuje dle dohody vzniklé mezi smluvními stranami (MFČR, 2017).

Česká republika je členem WBG od roku 1993 a svůj vliv v ní uplatňuje v rámci tzv. belgické konstituce sdružující také Belgie, Bělorusko, Lucembursko, Maďarsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko a Turecko. Síla této konstituce na celkové hlasovací síle je necelých 5 % (MFČR, 2017).

1.5.3 Mezinárodní měnový fond

Další významnou organizací, která je zároveň stejně jako předchozí WB přidruženou institucí k OSN, je IMF. Tato organizace byla založena na konferenci v Bretton Woods v USA v roce 1944. V současnosti se členská základna skládá ze 188 členských zemí a sídlo IMF se nachází ve Washingtonu D. C. (MFČ, 2016).

Dle základního dokumentu plní IMF několik funkcí. Fond podporuje a snaží se ulehčit měnové spolupráci mezi státy. Podporuje stabilitu směnných kurzů a řádnou peněžní výměnu a napomáhá při vytváření mnohostranného systému plateb. Poskytováním krátkodobé finanční podpory pomáhá členským státům odstranit nevyvážený stav v jejich platebních bilancích (Informační centrum OSN, c2015).

Bývalé Československo bylo členskou zemí IMF již od jejího vzniku. Z důvodu neplnění povinností vyplývajících ze Stanov bylo však jeho členství v roce 1954 pozastaveno. Po novém podání žádosti přistoupila v roce 1990 Česká a Slovenská federativní republika k Dohodě o IMF (MFČR, 2016).

1.5.4 Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

OECD se řadí mezi mezivládní organizace. Vznikla jako nástupkyně pro Organizaci pro evropskou hospodářskou spolupráci (dále OEEC), jejímž cílem bylo spravování americké a kanadské pomoci na obnovu Evropy po druhé světové válce. Vznik OECD je datován na rok 1961 a zároveň s jejím vznikem došlo ke změně cílů původní organizace (Kalínská, 2010).

Dle Kalínské (2010, str. 201) je cílem OECD „*dosažení udržitelného ekonomického růstu a zaměstnanosti, zvýšení životních standardů při současném uchování finanční stability a podpora rozvoje světové ekonomiky prostřednictvím liberalizace mezinárodního obchodu, investic a financí*“. Spolu s ekonomickou a fiskální politikou je organizací ovlivňován také trh práce, zemědělství, životní prostředí, obchod či vědeckotechnická politika. Velvyslanci členských zemí je tvořen nejvyšší orgán OECD, Rada OECD. Schází se dvakrát měsíčně z důvodu řešení operativních a strategických otázek týkajících se řízení této organizace. Organizací jsou pravidelně zveřejňovány tzv. ekonomické přehledy. Tyto výstupy analyzují

makroekonomické a strukturální vývoje ekonomik jednotlivých členských zemí. Zároveň je analyzována i OECD jako celek (MPO, 2016a).

Opatření, kterými se organizace snaží ovlivnit činnosti svých členů, mají různé formy. Vyskytují se v podobě směrnic, doporučení, deklarací, principů, dohod a úmluv (Kalínská, 2010). Většina opatření vydaných organizací je pouze doporučená a pro členy tedy nezávazná.

Organizace sídlí v Paříži a v současnosti má 35 členů. Od roku 1995 je jednou z členských zemí také Česká republika. Po dlouhém vyjednávání se v roce 2010 členská základna rozšířila o další 4 členy (Chile, Estonsko, Izrael a Slovinsko) (MZV, 2018).

Posledním členem se stalo v roce 2016 Lotyšsko a v současnosti probíhají jednání o vstupu s Litvou, Kostarikou a Kolumbií. Již v roce 2007 se jednalo o přistoupení Ruské federace. To je však nyní pozastaveno z důvodu vyzvání členských států OECD k užší spolupráci s Ukrajinou (MPO, 2016a).

1.5.5 Banka pro mezinárodní platby

Banka pro mezinárodní platby (dále jen BIS) byla založena již v roce 1930 z důvodu zajištění reparačních plateb Německa. Jejím úkolem je podpora mezinárodní finanční spolupráce a stability (Kalínská, 2010).

Členy BIS jsou jednotlivé centrální banky zemí. Zakládajícími členy této organizace byly Belgie, Československo, Francie, Nizozemsko, Itálie, Švýcarsko, Švédsko a Velká Británie (Lebiedzík, 2007). V současnosti má BIS již 60 členů a v jejím rámci je zřizováno několik výborů a odborných fór. Například Basilejský výbor pro bankovní dohled, Výbor pro globální finanční systém či Skupina pro otázky řízení centrálních bank.

Bankou pro mezinárodní platby je zajišťován bankovní dohled nad centrálními bankami, pro které se také stává metodickým, informačním a teoretickým centrem. Zároveň jsou centrálním bankám a mezinárodním organizacím poskytovány bankovní služby BIS (správa devizových rezerv), krátkodobé úvěry a mimořádné financování při finanční krizi. (Kalínská, 2010)

Všechny organizace zmíněné v kapitole 1. 5 jsou velmi významné pro vytváření mezinárodních vztahů. Žádná z nich však nemá takový počet členů a vliv na mezinárodní obchod jako WTO.

2 Světová obchodní organizace

Mezi zásadní a nejvýznamnější mezinárodní organizace se řadí WTO zabývající se mezinárodními ekonomickými vztahy mezi členskými státy. Celá tato kapitola je věnována podstatným informacím o WTO – historickému vývoji, jednotlivým orgánům či popsání funkcí a úkolům této organizace. Největší část se pak týká Dohody ustanovující WTO, na které je postavena celá WTO. Tato organizace je tvořena 164 členy, mezi nimiž nejen že stanovuje pravidla mezinárodního obchodu, ale také řeší jejich případné spory vzniklé při jednání v nesouladu s některými z dohod.

2.1 Historie vzniku WTO

WTO je jednou z mladších organizací. Její vznik je datován až na rok 1995, kdy byla založena jako přímý nástupce dočasné GATT. Samotná organizace značně stojí na stanovených cílech a základech položených během fungování GATT, a proto je i tento historický vývoj pro organizaci podstatný.

2.1.1 Všeobecná dohoda o clech a obchodu

Po druhé světové válce se hlavním cílem stalo omezení protekcionismu z důvodu vysokých cel brzdících ekonomický růst světové ekonomiky. Pro liberalizaci obchodu byla roku 1946 zřízena Mezinárodní obchodní organizace jako specializovaná organizace OSN. Ta však na rozdíl od GATT nevstoupila v platnost (Lebiedzik, 2007). GATT byla stanovena dočasnou dohodou fungující jen do doby, než vznikne nová obchodní organizace. Dočasnou se stala na téměř padesát let (VanGrasstek, 2013).

GATT vznikla 23. září 1947. Stala se „*mnohostrannou obchodní dohodou obsahující pravidla pro řízení obchodu a pro fórum, Světovou obchodní organizaci (WTO), k jednání o obchodních záležitostech a řešení obchodních sporů mezi členy*“ (Lebiedzik, 2007, s. 80). Mezi zakládajícími zeměmi GATT bylo 23 států světa, včetně Československa. Podepsáním dohody se smluvní strany zavázaly otevřít své hranice. Cílem GATT bylo snižování cel a ostatních překážek mezinárodního obchodu (Fárek, 2012).

Během působení GATT došlo ke splnění významných cílů GATT. Byly výrazně sníženy celní sazby na průmyslové výrobky, uplatňovány univerzální normy a se zahraničními výrobky se zacházelo stejně jako s výrobky domácími (Fárek, 2012).

GATT byla založena na pěti principech či zásadách, kterými se mezinárodní obchod řídil a na jejichž základě dosud probíhá liberalizace. Jsou jimi:

- **zásada nediskriminace** – zaručuje stejné zacházení všem smluvním stranám,
- **zásada liberalizace** – spočívá v odstraňování překážek mezinárodního obchodu,
- **zásada multilaterality** – umožnění jednání více smluvním stranám,
- **zásada konsolidace** – zajišťuje právní závaznost – nutnost dodržování celních sazeb,
- **zásada parity** – stejné zacházení s domácími i zahraničními komoditami (Lebiedzik, 2007).

Cíle GATT byly řešeny na konferencích označovaných jako jednací kola. Výsledkem osmého kola v Ženevě (tzv. Uruguayského kola) bylo, mimo ostatní cíle, ustanovení o založení WTO (Lebiedzik, 2007). Do tohoto roku (1994) se již počet smluvních stran GATT zvýšil na 121 (Fárek, 2012).

2.1.2 Dohoda o zřízení WTO

Dohoda o zřízení WTO vstoupila v platnost 1. ledna 1995. Oproti GATT se WTO již stala samostatnou organizací se 125 členy a také správcem patnácti mnohostranných dohod. Se vznikem organizace se pravidla nevztahovala jen na činnosti upravované v GATT, ale rozšířila se i na obchod se službami a na práva k duševnímu vlastnictví (Lebiedzik, 2007). Podstatnou změnou se stala závaznost uplatňovaných právních předpisů ve WTO. Od této doby již závazky smluvních stran nebyly přechodné, ale předpisy se pro členské státy staly definitivními a začal být prosazován silnější mechanismus pro řešení sporů (Vangrasstek, 2013).

Cíl WTO však zůstává stejný – liberalizace světového obchodu. Dochází však k většímu odstraňování bariér pomocí různých ochranných opatření. K hlavním úkolům se dle Fárka (2012, s. 62) „řadí *sjednávání globálně uplatňovaných norem a pravidel světového obchodu, monitorování obchodní politiky, řešení obchodních sporů mezi členskými zeměmi a harmonizace rozdílů v národních regulačních mechanismech*“.

2.2 Principy WTO

Mimo ustanovené dohody, je organizace vybudována na několika principech, které musí být samotnou organizací i členy dodržovány.

- zásady nediskriminace
  - princip doložky nejvyšších výhod – všem členským státům musí být poskytnuto úplně stejné zacházení,
  - princip národního zacházení – stejná pravidla pro dovezené i domácí služby,
- zásady předvídatelnosti, stability a transparentnosti – spoleh na právní závaznost a obchodní pravidla
- rozvojový princip – podporování rozvoje v rozvojových zemích (MPO, 2016b).

2.3 Orgány WTO

Organizační struktura WTO je tvořena několika orgány, kterými je značně ovlivňována a řízena činnost této organizace. Těmito orgány jsou Konference ministrů, Generální rada a Sekretariát WTO. Každým orgánem jsou vykonávány jiné činnosti, které jsou však pro působení WTO klíčové.

2.3.1 Konference ministrů

Vrcholným orgánem WTO je Konference ministrů skládající se z ministrů ze všech členských států organizace. Konference ministrů má povinnost scházet se jednou za dva roky, a to za účelem rozhodování o otázkách týkajících se mnohostranných obchodních dohod. Řeší například komplikované otázky vyjednávání o pravidlech obchodu a rozhoduje o institucionálních záležitostech (Karlás, 2015).

2.3.2 Generální rada

V době mezi zasedáním Konference ministrů probíhají jednání v Generální radě, druhém nejvyšším orgánu WTO, zabývajícím se každodenním fungováním WTO. Jednání se účastní zástupci všech členských států. Tito členové se také scházejí jako Orgán pro řešení sporů a Orgán pro přezkoumávání obchodní politiky (Karlás, 2015).

Pod Generální radu spadají tři orgány zabývající se konkrétními oblastmi obchodu. Rada pro obchod se zbožím, Rada pro obchod se službami a TRIPS.

Rada pro obchod se zbožím zřizuje jedenáct podřízených pomocných orgánů. Mezi tyto výbory patří například výbor pro zemědělství, výbor pro antidumping, výbor pro přístup na trh, pro dotace apod.

2.3.3 Sekretariát WTO

Administrativní a technické zázemí je poskytováno všem orgánům organizace Sekretariátem WTO sídlícím v Ženevě. V čele Sekretariátu stojí Generální ředitel, kterým je od 1. září 2013 Roberto Azevêdo z Brazílie. Je jmenovaný Konferencí ministrů a volební období trvá čtyři roky (MPO, 2016b).

2.4 Členství ve WTO

V současnosti je WTO tvořena 164 členy. Posledními dvěma členskými státy se staly v červenci v roce 2016 Afghánistán a Libérie (WTO, c2018c).

Vstup státu do WTO se řídí článkem XII Dohody o zřízení WTO. Přijetí nového členského státu je v podstatě procesem vyjednávání, který je odlišný od vstupu do jiného mezinárodního subjektu.

Zažádat o vstup do WTO může každý stát, který je plně autonomní a schopný stát se členem za podmínek dohodnutých mezi touto zemí a členy WTO. Pro přijetí mezi členské země je nutné splnit několik procesů. (WTO, c2018c).

2.4.1 Postup přijímání nových členů

Celý proces pro kandidátskou zemi začíná podáním oficiální písemné žádosti. Žádost je posuzována Generální radou zřizující z tohoto důvodu individuální Pracovní skupinu. Jejím úkolem je posouzení žádosti. Být účastníkem Pracovní skupiny je umožněno všem členům (WTO, c2018d).

Dokumentem důležitým pro jednání Pracovní skupiny je tzv. Memorandum o zahraničně obchodních vztazích přístupujícího státu. V tomto dokumentu jsou zahrnuty informace o jednotlivých oblastech obchodní politiky a o právním režimu tohoto státu. Následné schůze Pracovní skupiny se poté týkají posuzování otázek členů WTO na základě informací uvedených v memorandu (MPO, 2017).

Během jednání v Pracovní skupině se uskutečňují dvoustranná (bilaterální) jednání mezi státem kandidátským a členskými státy s rozhodujícím zájmem na obchodních vztazích s touto zemí (zeměmi zúčastňujícími se Pracovní skupiny). Předmětem jednání se stává obchod se zbožím a službami, koncesní listiny apod. Výsledkem dvoustranných jednání jsou vícestranné závazky mezi státy zpracované do dokumentu, který je součástí konečného „přístupového balíku WTO“ (WTO, c2018d).

Přístupový balíček se skládá ze tří dokumentů představujících výsledky předchozích fází (Zprávu pracovní skupiny a Rozvrh dohodnutých závazků týkajících se přístupu na trh zboží a služeb). Následně dochází ke schválení přístupového balíčku a všechny dokumenty jsou dále předloženy Generální radě či Konferenci ministrů. Po jejich schválení žadatelství stát podepisuje protokol o přistoupení a prohlášení o přijetí přístupového balíčku, který musí být ratifikován parlamentem žadatelstvího státu. Třicet dní po oznámení žadatele Sekretariátu WTO o dokončení ratifikace se žadatel stává plnoprávným členem WTO. (WTO, c2018d).

2.4.2 Česká republika ve WTO

Jedním z 23 zakládajících členů GATT bylo v roce 1947 také tehdejší Československo, které se později rozdělilo, a v roce 1993 vznikla samostatná Česká republika. O dva roky později, 1. ledna 1995, bylo založeno WTO a Česká republika byla jedním ze zakládajících členů.

V roce 1995 se Česká republika stala členem EU, čímž se značným způsobem změnilo její postavení ve WTO. Od té doby již nesmí samostatně jednat a vystupovat na půdě WTO. Důvodem je považování EU za celní unii, za kterou jednají zástupci Evropské komise (CzechTrade, 2016).

2.5 Vyjednávací kola

Jak již bylo řečeno, o cílech WTO se jedná v rámci vyjednávacích kol. Každé kolo se až po to současné týkalo předem určitých oblastí. Základní oblasti jednotlivých vyjednávacích kol jsou vypsány v následující tabulce 1, ze které je patrné, že v prvních pěti kolech bylo předmětem jednání pouze snižování cel.

Tabulka 1: Jednotlivá vyjednávací kola a jednané oblasti na nich

Období trvání	Dojednané oblasti	Místo
1947	Celní sazby	Ženeva (Švýcarsko)
1949	Celní sazby	Annecey (Francie)
1951	Celní sazby	Torquay (Velká Británie)
1956	Celní sazby	Ženeva (Švýcarsko)
1960–196	Celní sazby	Ženeva (Švýcarsko) – tzv. Dillonovo kolo
1964–1967	Celní sazby a antidumpingová opatření	Ženeva (Švýcarsko) – tzv. Kennedyho kolo
1973–1979	Celní sazby, netarifní opatření atd.	Ženeva (Švýcarsko) – tzv. Tokijské kolo
1986–1994	Vytvoření WTO, celní sazby, netarifní opatření, duševní vlastnictví, řešení obchodních sporů atd.	Ženeva (Švýcarsko) – tzv. Uruguayského kolo
od roku 2001	Celní sazby, služby, investice, vládní zakázky, životní prostřední, rozvoj atd.	Kola z Dohá, resp. Rozvojový program z Dohá (DDA)

Zdroj: Kalínská (2010, s. 103)

Od tzv. **Kennedyho kola** v Ženevě se do programu jednání zařazují i otázky o opatřeních netarifní povahy (Kalínská, 2010). Kennedyho kolo přineslo značné snížení cel. U průmyslových výrobků bylo sníženo o 35 % a u zemědělských a průmyslových výrobků o 18 %. Přijat byl také antidumpingový kodex a zásada reciprocity vůči rozvojovým zemím.

V období stagflace světové ekonomiky, mezi roky 1973-1979, se konalo tzv. **Tokijské kolo** pokračující v liberalizaci obchodu (Lebiedzík, 2007). Zabývalo se projednáváním

obchodních otázek již řešených v předchozím kole. Mezi výsledky patří například vytvoření dohod o netarifních překážkách a snížení obchodních bariér na tropické produkty.

Většinu dohod WTO přineslo až jednání v letech 1986–1994, tzv. **Uruguayské kolo**. Jednání skončilo až v roce 1994 při podepsání dohod na ministerském setkání v Marrakéši. Nejdůležitější dohodou tohoto vyjednávání se stala Dohoda o založení WTO. K ní připojenými jsou dále Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, Dohody o zemědělství, Dohody o textilu a oděvech a Všeobecné dohody o obchodu se službami. Celkově bylo vytvořeno kolem 60 dohod (WTO, c2018a).

Posledním, a již od roku 2001 stále probíhajícím, je tzv. **Kolo z Dohá**, Doha Round. Známe také pod názvem Rozvojová agenda z Doha (dále jen DDA). Cílem je dosažení významných změn mezinárodního systému pomocí dalšího snížení překážek a obchodních pravidel. (WTO, c2018b) Například zlepšení přístupu na trh se zemědělskými i nezemědělskými produkty, snížení podpory domácí výroby atd. Podstatným bylo také stanovení tzv. principu jednotného závazku (MPO, 2016b). Poslední, a právě probíhající kolo bude více popsáno dále.

2.6 Úkoly WTO

Mezi hlavní činnosti WTO patří vykonávání hlavních funkcí WTO. Hlavním úkolem organizace je liberalizace obchodu prostřednictvím mnohostranných obchodních jednání, přezkoumávání obchodních politik jednotlivých členů a řešení obchodních sporů.

2.6.1 Fórum pro obchodní jednání o liberalizaci obchodu

Prvním úkolem WTO je působení organizace jako fóra pro jednání o obchodních investičních pravidlech. Všechno pravidla probíhají na základě **konsensu** (jednomyslném přijetí všemi členy) a „**single undertaking**“ (musí být jednomyslně přijato úplně vše, co je předmětem jednání – nelze odsouhlasit jen část bodů). Výhodou těchto zásad je vyvažování prosazování národních zájmů s jinými ústupky. Nevýhodou se stává, že mnohostranná jednání jsou dlouhá, a to právě z důvodu nutného jednomyslného přijetí všeho, o čem se jedná.

Členské státy jsou rozděleny do zájmových skupin, jejichž zájmy prosazuje koordinátor na schůzkách s koordinátory ostatních skupin. Schůzky mohou být neformální ve formě tzv. Zeleného pokoje, kde vyjednává méně delegátů či formální v rámci Výboru pro obchodní jednání (Kalínská, 2010).

2.6.2 Řešení obchodních sporů

Jako další úkol WTO je udáváno řešení sporů mezi členskými státy této organizace. Z tohoto důvodu existuje Orgán pro urovnání sporů, mezinárodní soudní tribunál a nejvyšší odvolací fórum. Všechny spory jsou řešeny v rámci Integrovaného systému urovnávání sporů (Kunešová, 2014). Spory musí být řešeny, pokud si některý ze členů WTO stěžuje na porušování pravidel WTO jiným členským státem (Kalínská, 2010). Postup využívaný při řešení těchto sporů bude detailně popsán v podkapitole 2. 7 s názvem Řešení sporů v rámci WTO.

2.6.3 Dohled nad realizací dohod

Jak již bylo řečeno, všechny členské státy přijímají závazky na principu tzv. jediného závazku (členové musí přijmout všechny závazky vyplývající z veškerých dohod). Úkolem WTO je poté dohlížet a vynucovat realizaci dohod z Uruguayského kola. (Kunešová, 2014) Právě tyto dohody se staly klíčovými pro celé působení WTO, jelikož stanovují pravidla pro mezinárodní obchod mezi členskými státy. Základem pro WTO se teda staly Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, které jsou uvedeny v kapitoly 2. 6. Ty nejpodstatnější dohody jsou v této kapitole rozebrány detailněji.

2.7 Dohody o zřízení Světové obchodní organizace

Součástí Dohody o zřízení Světové obchodní organizace jsou přílohy zahrnující další obchodní dohody, které tvoří její součást. Příloha 1 obsahující Mnohostranné dohody o obchodu se zbožím, Všeobecnou dohodu o obchodu se službami a Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví. Příloha 2 se skládá z Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů a příloha 3 zahrnuje Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky. Poslední je příloha 4 s vícestrannými obchodními dohodami. (Šroněk, 1999)

2.7.1 Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994

Nejvýznamnější dohoda upravující obchodování se zbožím je Všeobecná dohoda o clech a obchodu 1994 (GATT 1944). Dohoda je závazná pro všechny členy a jejím základem je GATT 1944 doplněná dohodou z roku 1947 a dalšími dvěma zásadami. GATT 1944 je výsledkem Uruguayského kola (Kunešová, 2014).

2.7.2 Dohoda o zemědělství

Dohoda o zemědělství je platná od roku 1995. Jejím cílem bylo a stále je vytvoření spravedlivého a tržně orientovaného obchodního systému v zemědělství. Zemědělských produktů se zároveň částečně týká Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření a Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) (Evropský parlament, 2018).

Dohoda o zemědělství vytvořila rámec významný pro postupnou liberalizaci mezinárodního obchodu se zemědělskými výrobky. Nová pravidla přinesla zlepšení stability a lepší vypovídající schopnost pro dovozní i vývozní země (Jung, 1994). Členské státy jsou povinny uplatňovat program reformy vycházejících z této dohody. Pravidla byla stanovena pro tři hlavní oblasti:

Přístup na trh

Dohoda o zemědělství měla změnit ochranu národních trhů a přinést zlepšení přístupu na trhy. Pro prosazení těchto cílů byla zvolena tarififikace neboli převedení netarifních překážek (množstevní opatření atd.) na clo vypočtené podle rozdílu mezi domácí a zahraniční cenou (Jung, 1994). Zároveň všechna cla měla být postupně snížena v průměru o 36 % během šesti let u vyspělých zemí a o 24 % během deseti let u rozvojových zemí. Pro zvláštní výrobky bez celních poplatků byl stanoven minimální přístup pro třetí země otevřením celních kvót. (Evropský parlament, 2018).

Domácí podpora

Pro domácí podporu byly vytvořeny tři kategorie (oranžová, modrá, zelená) v závislosti na míře možného narušení zemědělských trhů.

Vývozní dotace

Další reforma se týkala podpory vývozu (vývozních subvencí), jehož hodnota se měla během let 1986–1990 snížit o 36 % a objem těchto vývozů měl být snížen o 21 % (Evropský parlament, 2018). Tehdejší vysoké subvence v zemědělství vedly k nadvýrobě a dumpingovým vývozům (Jung, 1994).

2.7.3 Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření

Touto dohodou bylo schváleno právo vlád přijímat a uplatňovat opatření nutná k ochraně života a zdraví lidí, zvířat a rostlin (sanitární a fyto-sanitární opatření).

2.7.4 Dohoda o textilu a ošacení

Ke specifické situaci docházelo v obchodu s textilními a oděvními výrobky, kdy průmyslově vyspělým zemím narůstala konkurence dovozů rozvojových zemí a zemí střední a východní Evropy. Bylo uzavřeno několik ujednání, které byly v rozporu s principy vycházejícími z GATT 1947. Bez ohledu na zásadu nediskriminace spousta zemí zavedla dovozní kvóty pro textil a oděvy. Nakonec byla uzavřena Dohoda o textilu a ošacení, která byla dohodnuta během Uruguayského kola a zařazena do GATT 1944 (Šroněk, 1999).

Ustanovení Dohody o textilu a ošacení mělo umožnit výrazné zlepšení přístupu na trh malým dodavatelům a vytvořit nové možnosti obchodní výměny. Dohoda přinesla výhodnější zacházení nejméně rozvinutým členům WTO a členům s menším objemem vývozu oproti ostatním členům. Výhody byly poskytnuty také při zpětných dovozech textilu a ošacení. To znamená v případě, že jeden člen například textil vyvezl jinému členu k přepracování a ten to poté dovezl zpátky původnímu členu (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Dohoda byla ustanovena jen na přechodnou dobu (deset let) a z tohoto důvodu roku 2005 skončila její účinnost (Fojtíková, 2009). Pro dohlížení nad jednáním členských států v souladu s Dohodou o textilu a ošacení byl zřízen Orgán pro kontrolu nad textilem (Šroněk, 1999).

2.7.5 Dohoda o technických překážkách obchodu

Dohodě o technických překážkách obchodu jsou podřízeny všechny výrobky, včetně průmyslových i zemědělských. Nevztahují se však na sanitární a fyto-sanitární opatření. Závazná je pro všechny členy WTO (Šroněk, 1999).

Cílem Dohody bylo, aby normy, předpisy, balení, značení a postupy pro posuzování shody nebyly překážkou mezinárodnímu obchodu. Zároveň by nemělo nic bránit členským zemím v zajišťování jejich vývozu či ochrany života a zdraví lidí, zvířat, rostlin a v ochraně životního prostředí. Podstatné je, aby bylo z hlediska technických předpisů všem dovezeným výrobkům poskytnuto stejné zacházení jako výrobkům domácím – princip národního zacházení, a to ve všech členských zemích (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.7.6 Dohoda o provádění článku VI Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994

Další dohoda sjednaná během Uruguayského kola je Dohoda o provádění článku VI GATT 1994 zabývající se zjišťováním, zda je výrobek dumpingový a zjišťováním újmy. Z dohody vyplývá, že výrobek je dumpingový, pokud při vývozu na trh jiné země je jeho cena nižší, než je srovnatelná cena obdobného výrobku určeného ke spotřebě ve vývozní zemi. Zjišťování újmy vychází ze skutečných důkazů a bude objektivně přezkoumán objem dumpingových dovozů spolu s účinky těchto dovozů na ceny na domácím trhu. Bude docházet také k přezkoumání následného vlivu dumpingových dovozů na domácí výrobce stejných výrobků (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Šetření o zjišťování existence, stupně a účinku údajného dumpingu bude případně zahájeno na základě písemné žádosti předložené domácím výrobním odvětvím či jménem odvětví. Domácí výrobní odvětví je vykládáno tak, že se vztahuje na domácí výrobce podobného výrobku jako celek nebo na ty, jejichž společná výroba tvoří větší podíl celkové domácí výroby. S výjimkou několika případů uvedených v dohodě. Součástí žádosti musí být důkazy o dumpingu či důkazy o újmě a souvislosti mezi dumpingovým dovozem a údajnou újmou. Šetření má být ukončeno v období jednoho roku od zahájení a nikdy nesmí trvat déle než 18 měsíců.

Pokud bylo šetření zahájeno v souladu s Dohodou, byl předběžně zjištěn dumping a následné újmy domácímu výrobnímu odvětví a pokud dané úřady považují za nezbytné uplatnění opatření k zabránění újmě, mohou být uplatněna prozatímní opatření. Tyto opatření jsou ve formě prozatímního cla, jistoty ve formě depozita v hotovosti či záruky odpovídající částce prozatímně odhadnutého antidumpingového cla. Prozatímní opatření mohou být uplatňována maximálně 4 měsíce (ve zvláštních případech 6 měsíců) a nemohou být uplatněna dříve než 60 dní od zahájení šetření (Zákon č. 191/1995 Sb.).

S Dohodou o uplatňování článku VI GATT 1994 byl zřízen Výbor pro otázky antidumpingu skládající se ze zástupců členských států.

2.7.7 Dohoda o provádění článku VII Všeobecné dohody o clech a obchodu 1994

Tato dohoda vychází z nutnosti spravedlivého, jednotného a nestranného systému celního hodnocení zboží (Jung, 1994). Základem pro určení celní hodnoty se stává „převodní hodnota“ zahrnující také určité plnění kupujícího ve prospěch prodávajícího. Převodní cenou je cena skutečně placená nebo cena, která má být placena za zboží prodané pro vývoz do země dovozu. Pokud tato hodnota u nějakého zboží nemůže být určena, bude celní hodnotou převodní hodnota týkající se stejného zboží, vyváženého do stejné země. Pokud by tímto způsobem nemohla být určena celní hodnota, poté celní hodnotou bude převodní hodnota podobného zboží (Zákon č. 191/1995 Sb.). Další možnost pro určení celní hodnoty vychází z jednotkové ceny odpovídající prodejm dovezeného zboží nebo stejného či obdobného zboží. Výjimkou jsou srážky týkající se provizí, pojištění, cel, dopravních nákladů a daní (Jung, 1994). Poslední určení celní hodnoty se zakládá na vypočtené hodnotě skládající se ze součtu výrobní ceny dováženého zboží, částek pro zisk a všeobecných výloh shodných s obvykle zahrnovanou částkou do prodejů zboží stejného druhu a ceny všech ostatních výloh (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Společně s Dohodou o uplatňování článku VII GATT 1944 byl zřízen Výbor pro celní hodnocení složený ze zástupců všech členů a umožňující členům WTO konzultovat otázky. Zároveň vznikl Technický výbor pro celní hodnocení vykonávající veškeré pravomoci (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Rozvojovým členským zemím, jež nebyly u jednání o původní Dohodě o provádění článku VII GATT z roku 1979, bylo umožněno odložení uplatňování těchto ustanovení o maximálně pět let od začátku platnosti Dohody o uplatňování článku VII GATT 1944. Rozvojovým zemím měla být poskytnuta dohodnutá technická pomoc od vyspělých členských zemí (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.7.8 Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření

Tato dohoda se při vzniku zabývala zcela novou problematikou, která do té doby ještě nebyla nikdy upravována. Až během Uruguayského kola došlo k jednání o investičních opatřeních, jelikož některé z nich omezovaly mezinárodní obchod. Následně na tomto jednání byla ustanovena právě Dohoda o obchodních aspektech investičních opatřeních závazná také pro všechny členy WTO.

2.7.9 Dohoda o kontrole před odesláním

Další dohodou sjednanou během Uruguayského kola je Dohoda o kontrole před odesláním uplatňovaná na všechny činnosti s touto kontrolou spojené (Jung, 1994). Jsou jimi činnosti vztahující se „*k ověření kvality, množství, ceny, včetně směnného kurzu a platebních podmínek a/nebo celního zařazení zboží, jež má být vyvezeno na území Člena uživatele*“ (Zákon č. 191/1995 Sb., str. 2 598). Tím je vyznačován člen, jehož vláda nebo vládní orgán uzavře smlouvu či vydá pověření na uskutečnění kontroly před odesláním.

Povinnosti vycházející z této dohody jsou pro Členy uživatele následující. Zabezpečení, aby při vykonávání činností spojených s kontrolou před odesláním byla dodržována nediskriminace a veškeré používané postupy a kritéria, aby byla objektivní a stejná vůči všem. Zároveň všechny tyto činnosti spolu s vyhotovením čisté zprávy o nálezů či záznamu o jejím vyhotovení musí být prováděny na celním území státu, ze kterého je zboží vyváženo. Pokud na území tohoto státu kontrolu nelze provést, může být s ohledem na dané zboží a v případě souhlasu obou stran provedena na území státu, kde bylo zboží vyrobeno (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Další povinností Členů uživatelů je zabezpečení, aby celá kontrola byla prováděna dle norem uváděných prodávajícím kupujícím v kupní smlouvě. Činnosti musí být prováděny transparentně. To znamená, že orgány provádějící kontrolu musí vývozcům poskytnout

všechny potřebné informace. Se všemi informacemi získanými během kontroly před odesláním musí kontrolní orgány zacházet jako s důvěrnými obchodními informacemi. Členové musí zabezpečit také bezdůvodné průtahy kontroly dodávek a z důvodu zabránění nadfakturaci, podfakturaci a podvodům zabezpečí ověřování orgánů cenu podle několika daných kritérií. Posledními povinnostmi je zajištění stanovování orgánů postupy pro přijímání, posuzování a vydávání rozhodnutí o stížnostech vývozců a zabezpečení nekontrolování zásilek s hodnotou menší, než je minimální hodnota použitelná pro tyto zásilky (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Povinnosti Členů vývozců je zajištění, aby jejich právní předpisy týkající se kontroly před odesláním působily nediskriminačně a aby všechny právní předpisy byly zveřejněny v co nejkratší době a tak, aby bylo dostupné pro jiné vlády a obchodníky (transparentnost). Členové vývozců musí v případě žádosti poskytnout technickou pomoc Členům uživatelům (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.7.10 Dohoda o pravidlech původu

Dohoda o pravidlech byla sjednána s několika cíli. Podporovat cíle GATT 1994, zajistit taková pravidla původu nevytvářející nadbytečné překážky obchodu, harmonizovat a vyjasnit pravidla původu. Pravidly původu jsou závazné právní předpisy a správní rozhodnutí uplatňovaná členem při stanovení země původu zboží. Výjimkou jsou smluvní a autonomní obchodní režimy poskytující celní preference, kterých se pravidla původu netýkají. Pravidla původu zahrnují pravidla používaná jako nepreferenční nástroje obchodní politiky (Zákon č. 191/1995 Sb.).

S ohledem na cíl dosažení harmonizovaných pravidel původu museli členové zajistit následující základní pravidla:

- uplatňování pravidel původu stejně pro všechny účely,
- zemí původu je země, ve které bylo zboží zcela získáno nebo země, ve které bylo provedeno poslední podstatné zpracování (při podílení více zemí),
- pravidla původu u dovozů a vývozu nemají být přísnější než pravidlo původu používané při určení tuzemského zboží,
- pravidla původu mají být spravována důsledným, jednotným, nestranným a přiměřeným způsobem,

- zveřejňování závazných právních předpisů, soudních a správních rozhodnutí týkajících se pravidel původu,
- zavádění nových pravidel původu nebo jejich změn bez zpětné působnosti a bez dotčení právních předpisů,
- umožnění přezkoumání jakýchkoliv přijatých administrativních opatření týkajících se určení původu,
- nakládání orgánů se všemi důvěrnými informacemi jako s přísně důvěrnými (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Dalšími pravidly týkajícími se harmonizace pravidel původu jsou objektivní, srozumitelná a předem známá pravidla původu a neměla by být používána jako nástroj sledující jakýmkoliv způsobem obchodní cíle. Pravidla původu by měla být založena na pozitivním standardu.

S cílem poskytování příležitosti konzultovat záležitosti týkající se Dohody o pravidlech původu či uskutečnění jejích cílů, byl zřízen Výbor pro pravidla původu scházející se minimálně jednou za rok. Z důvodu zajištění technické činnosti byl zřízen Technický výbor pro pravidla původu pod záštitou Rady pro celní spolupráci (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.7.11 Dohoda o dovozním licenčním řízení

Dovozním licenčním řízením se rozumí správní řízení používané pro uplatňování dovozních licenčních režimů vyžadujících předložení žádosti či jiné dokumentace správnímu orgánu (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Úkolem členů je zajištění, aby správní řízení používaná k uplatňování dovozních režimů, byla v souladu s ustanoveními vycházejícími z GATT 1994. Všechny informace, pravidla týkající se postupů pro předložení licence a seznam výrobků podléhajících licenčnímu řízení se musí zveřejňovat v publikaci oznámené Výboru pro dovozní licence (Jung, 1994).

Formuláře žádosti o licence, formuláře pro jejich prodloužení i samotné řízení při vydání nebo prodloužení licence má vždy být co nejjednodušší. Pro drobné chyby (neměnicí základní údaje) v dokumentech nesmí být odmítnuta žádná žádost. Jako výstraha slouží pokuta (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Automatické dovozní licence

Licence udělované vždy po předložení žádosti a v souladu s ustanovením této dohody jsou nazývány automatickými dovozními licencemi. Automatické licenční řízení smí být vedeno bez omezujících účinků na dovozy podléhající automatickým licencím.

Neautomatické dovozní licence

Neautomatickými dovozními licencemi jsou licence nespádající pod definici automatických dovozních licencí. Nemají další jiné omezující nebo narušující obchodní účinky na dovozy.

2.7.12 Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

Za subvenci je v této dohodě považován finanční příspěvek vlády či veřejně právní instituce v situacích, při kterých jednání vlády zahrnuje přímé převody zdrojů kdy dochází k promíjení či nevybírání splatných vládních příjmů, kdy je vládou dodáváno jiné zboží, než všeobecné infrastruktury a kdy vláda provádí platby do mechanismu financování. Subvence existuje také v případě výskytu jakékoliv formy příjmové či cenové podpory (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Dle Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatření jsou rozlišovány tři kategorie subvencí.

Zakázané subvence

Jsou jimi právně, fakticky či výlučně závislé subvence na výsledcích vývozu či subvence závislé výlučně nebo jako jedna z dalších podmínek na přednostním použití domácího zboží před dováženým. Členům je zakázáno tyto subvence poskytovat i udržovat (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Napadnutelné subvence

Napadnutelné subvence způsobují nepříznivé účinky či vážné újmy na zájmy jiných členů. Za nepříznivé účinky jsou považovány újmy domácímu výrobnímu odvětví jiného člena, zrušení či zmenšení získaných výhod přímo nebo nepřímo jiným členům a vážné újmy zájmů jiného člena.

Nenapadnutelné subvence

Nenapadnutelné subvence jsou subvence na pomoc na výzkumné činnosti na základě smlouvy s firmami, pokud pomoc nekryje více než 75 % nákladů na průmyslový výzkum a 50 % nákladů na předkonkurenční rozvojové činnosti. Mezi tyto subvence patří také pomoc znevýhodněným oblastem, pokud je součástí rozvoje, a pomoc na podporu úpravy již existujících zařízení dle ekologických požadavků. (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.7.13 Dohoda o ochranných opatřeních

Cílem této dohody je stanovení pravidel pro uplatňování ochranných opatření. Opatření smí členská země uplatnit jen na výrobek, který se dováží ve zvýšeném množství do země a u kterého hrozí způsobení vážné újmy domácímu výrobnímu trhu vyrábějícímu obdobné výrobky. Vážnou újmou se stává významné poškození situace domácího výrobního odvětví, kde tímto odvětvím jsou domácí výrobci (Zákon č. 191/1995 Sb.). Ustanovení této dohody byla porušována hlavně Evropským společenstvím a USA, obcházejících pravidla nediskriminace a kompenzace (Jung, 1994).

Každému uplatnění ochranných opatření musí předcházet šetření provedené příslušnými úřady, zahrnující rozumné veřejné oznámení všem zúčastněným stranám a veřejné slyšení či jiné prostředky, dle kterých by jiné zúčastněné strany včetně dovozců a vývozců, mohly předkládat důkazy a jejich stanoviska. Úřady poté zveřejní zprávu s nálezy a závěry (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Ochranným opatřením je množství omezení, po jehož použití se nesmí množství dovozu snížit pod úroveň nedávného období (průměr za poslední tři roky). V případě rozdělení kvóty mezi několik dodavatelských zemí se může dodavatel dohodnout s ostatními dodavateli na rozdělení podílů na kvótě. Pokud dojde ke kritickým okolnostem, může člen přijmout prozatímní ochranná opatření, jejichž trvání nepřesáhne 200 dní a měla by být ve formě zvýšení cel. Pokud následná šetření neurčí, že zvýšené dovozy způsobily vážnou újmu, či jí hrozily, je nutné je okamžitě zrušit (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.7.14 Všeobecná dohoda o obchodu službami

Tato dohoda byla sjednána během Uruguayského kola, kdy nenavazovala na žádné dřívější ujednání. Práním členů bylo vytvoření mnohostranného rámce zásad a pravidel pro obchod

se službami z důvodu rozšíření obchodu v souladu s podmínkou transparentnosti a postupné liberalizace (Jung, 1994). Obchodem se službami se dle Všeobecné dohody o obchodu službami má na mysli dodávka služby z území jednoho člena na území člena jiného, dodávka na území člena spotřebiteli služby jiného člena, dodávka dodavatelem služby jednoho člena prostřednictvím komerční přítomnosti či prostřednictvím přítomnosti fyzických osob na území jiného člena (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Základní pravidla a povinnosti plynoucí z této dohody jsou následující:

Zacházení podle nejvyšších výhod

Všichni členové poskytují bezpodmínečně službám a dodavatelům služeb jiného člena minimálně stejné zacházení, jaké poskytují obdobným dodavatelům jiné země.

Transparentnost

Povinností každého člena je okamžité zveřejnění všech obecně závazných opatření (zákonů a nařízení o službách). Dohodou však není vyžadováno zveřejňování důvěrných informací od kteréhokoliv člena.

Vzrůstající účast rozvojových zemí

Pomocí dohodnutých závazků v této dohodě je usnadněna účast členů z rozvojových zemí ve světovém obchodě. Závazky se týkaly posílení jejich schopnosti poskytovat domácí služby, zlepšení jejich přístupu k distribučním a informačním sítím a liberalizace přístupu na trh. Zároveň dle ustanovení této dohody má být brán zvláštní zřetel na vážné potíže při přijímání závazků v těch nejméně rozvinutých zemích (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Hospodářská integrace

Integrační ujednání o obchodu službami mezi dvěma či více stranami musí zahrnovat podstatné sektorové krytí a zabezpečit nevyskytování se veškeré diskriminace mezi smluvními stranami či tuto diskriminaci odstranit. Ustanovení o obchodu se službami obsahují i již platné dohody týkající se hospodářské integrace. Jsou zahrnuta také v EU, NAFTA atd. (Jung, 1994).

Domácí regulace

Ustanovení této dohody požaduje provádění všech domácích regulačních opatření rozumně, objektivně a nestranně (Jung, 1994).

V rámci dohody jsou stanovena i další pravidla a povinnosti než právě popsané. Týkající se například monopolů a výhradních dodavatelů služeb, obchodních praktik, nouzových ochranných opatřeních, plateb a převodů, omezení na ochranu platební bilance, vládní zakázky, a nakonec všeobecné a bezpečnostní výjimky a subvence (Zákon č. 191/1995 Sb.).

Součástí Všeobecné dohody o obchodu službami jsou přílohy týkající se konkrétní problematiky. Je jimi příloha o pohybu fyzických osob, dodávajících služby podle dohody, o službách v letecké dopravě, o finančních službách, o jednáních o námořních dopravních službách a příloha o telekomunikacích (Šroněk, 1999).

2.7.15 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Dohoda TRIPS stanovuje obecná ustanovení a zásady. Podstatná je doložka nejvyšších výhod, na jejímž základě musí členský stát poskytnout všem ostatním členům stejné výhody. Dle závazku národního zacházení musí být občanům z jiných členských států poskytnuto zacházení ne méně výhodné než zacházení poskytnuté vlastním občanům (Šroněk, 1999).

TRIPS definuje jednotlivé druhy práv k duševnímu vlastnictví. Jedná se o autorská práva a práva příbuzná, ochranné známky, zeměpisná označení, průmyslové vzory, patenty, topografii integrovaných obvodů a o ochranu nezveřejněných informací (Zákon č. 191/1995 Sb.).

2.8 Řešení obchodních sporů v rámci WTO

Posledním pilířem pro fungování organizace WTO je systém řešení sporů používaný již od Uruguayského kola. Bez tohoto systému by nemohlo být dosahováno pravidel vyplývajících z dohod tvořících WTO.

Pokud se jeden člen (stěžovatel) domnívá, že jiný člen (odpůrce) určitým způsobem porušuje závazná pravidla (antidumpingová cla, vyrovnávací cla...), tak dochází ke sporu. Stěžovatel podává stížnost a následně je daný spor řešen Orgánem pro řešení sporů (dále jen DSB). DSB zřizuje dále panely posuzující spor, vypracovávající zprávu a expertní názor. Dle principů nestrannosti nejsou mezi členy panelu odborníci pocházející z dotčených zemí (Kalínská, 2010).

Celému řešení sporů předchází tzv. **nultá fáze** neboli „**Neformální**“ **konzultace**. Strany mezi sebou vzájemně konzultují spor a snaží se nalézt společné řešení. Pokud ani konzultacemi a vyjednáváním nedojde k vyřešení sporu, žádá poškozená strana o konzultace od odborníků (panelu). Tím se přechází do první fáze řešení sporu (**Konzultace**). V tomto případě již strany řeší své spory formální cestou. Jejich snahou je stále nalezení vyhovujícího řešení pro daný spor a to do 60 dnů.

Po neúspěšných konzultacích následuje **druhá fáze** – strana stěžovatele žádá o jmenování panelu a přezkoumání celé stížnosti. Členové tohoto panelu musí být jmenováni do 45 dnů a mají šest měsíců na vytvoření závěrů sporu a předložení závěrečné zprávy zúčastněným stranám. Do dalších tří týdnů by tato zpráva měla být předložena také všem ostatním členům WTO a nakonec do 60 dnů by mělo dojít k přijetí závěrečné zprávy DSB (MPO, 2018).

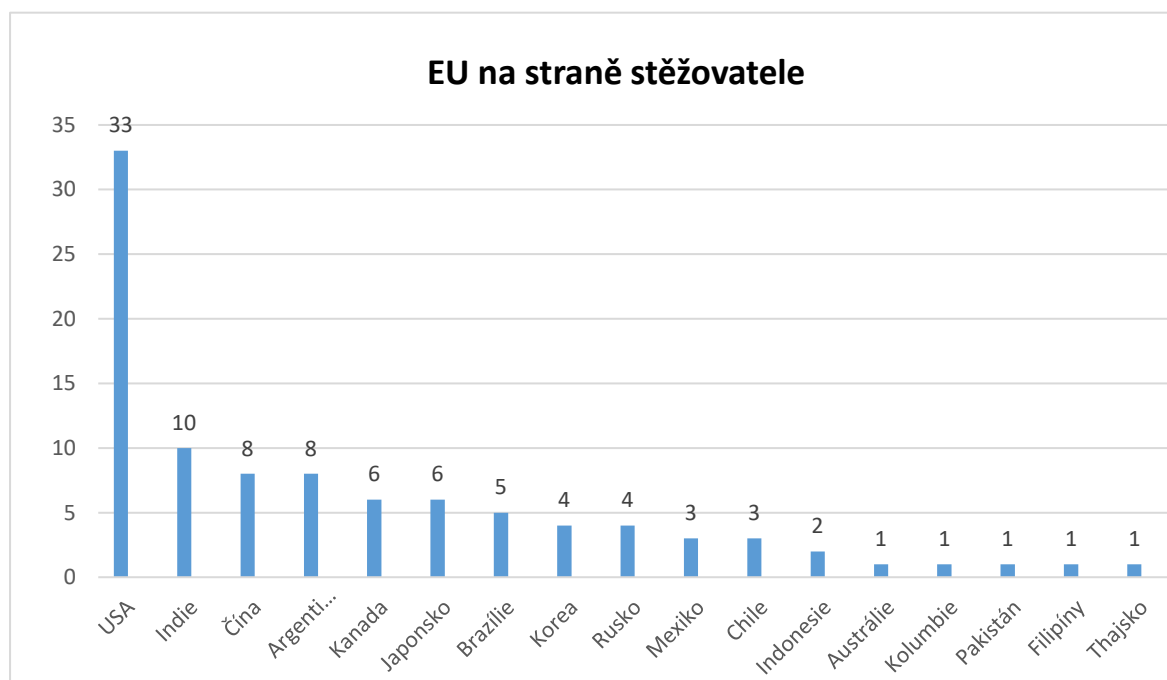
Hlavní stupně či fáze činnosti panelu jsou následující. První fází je písemné předložení veškerých informací o sporu z pohledu všech stran zřízenému panelu. Poté probíhá první slyšení, kde dochází k vyjádření všech stížností od stěžovatelů a obhajob. Následně je úkolem odpůrce podat písemné vyvrácení či argumentovat na dalším zasedání. V případě použití vědeckých či technických záležitostí kteroukoliv stranou může panel spolupracovat s experty zabývajícími se danou problematikou či rovnou stanovit expertní skupinu s pověřením připravit poradní zprávu. Poté panel oběma stranám předloží první návrh s popsáním sporem a dává stranám dva týdny na připomínky. Následně předložená zpráva všem stranám je předběžná zpráva obsahující oproti prvnímu návrhu zjištěné důkazy a informace a závěr sporu. Obě strany mají jeden týden na požádání o přezkoumání. Dané přezkoumání či revize smí trvat maximálně dva týdny, během kterých panel případně dále jedná s oběma se stěžovateli a odpůrci. Jak již bylo řečeno, při předposlední fázi dochází k předložení závěrečné zprávy oběma stranám. Pokud se zjistí porušení dohod WTO či jiných závazků, může panel vydat doporučení jak dané opatření odpůrce upravit, aby splňovalo pravidla WTO. Nakonec se zpráva stává rozhodnutím či doporučením DSB do 60 dnů (WTO, c2018e).

Zpráva panelu však může být DSB také zavrhnuta, nebo se proti ní stěžovatel, odpůrce či obě strany, mohou odvolat k Odvolacímu orgánu. Jeho pravomocí je závěry panelu potvrdit, změnit či vyvrátit. Odvolací orgán je složen ze sedmi členů volených na čtyři roky. (Kalínská, 2010). Odvolání by mělo trvat do 60 až 90 dnů. K přijetí či odmítnutí zprávy

o odvolacím zřízení DSB by mělo dojít do 30 dnů. Odmítnutí je však možné pouze konsensem (MPO, 2018).

Pokud bylo prokázáno porušování pravidel WTO a nebylo podáno odvolání, daná země by v co nejkratší době měla své chybné jednání napravit a upravit své opatření.

Od roku 1995 bylo přijato více než 500 stížností a přes 350 z nich bylo vyřešeno. Česká republika jakožto člen EU se podílí na řešení všech sporů týkajících se této organizace (jejich členů). Z důvodu velkého seskupení se EU společně s USA řadí k největším stěžovatelům i odpůrcům ve WTO. Například EU do dnešního dne otevřela 97 sporů. Z obrázku 1 vyplývá, že značnou většinu sporů měla Evropská unie s USA (WTO, c2018g). Největší a nejdéle trvající spor se týkal subvencí USA pro jejího domácího výrobce letadel Boeing. Předmětem řešení se stal na 12 let, ve kterých bylo jednání také pozastaveno. K výsledku WTO došla až v roce 2017, kdy sice označila subvence pro Boeing za nevhodné, ale zároveň významným problémem neškodící zájmům EU. USA tak byly po několika letech očištěny.

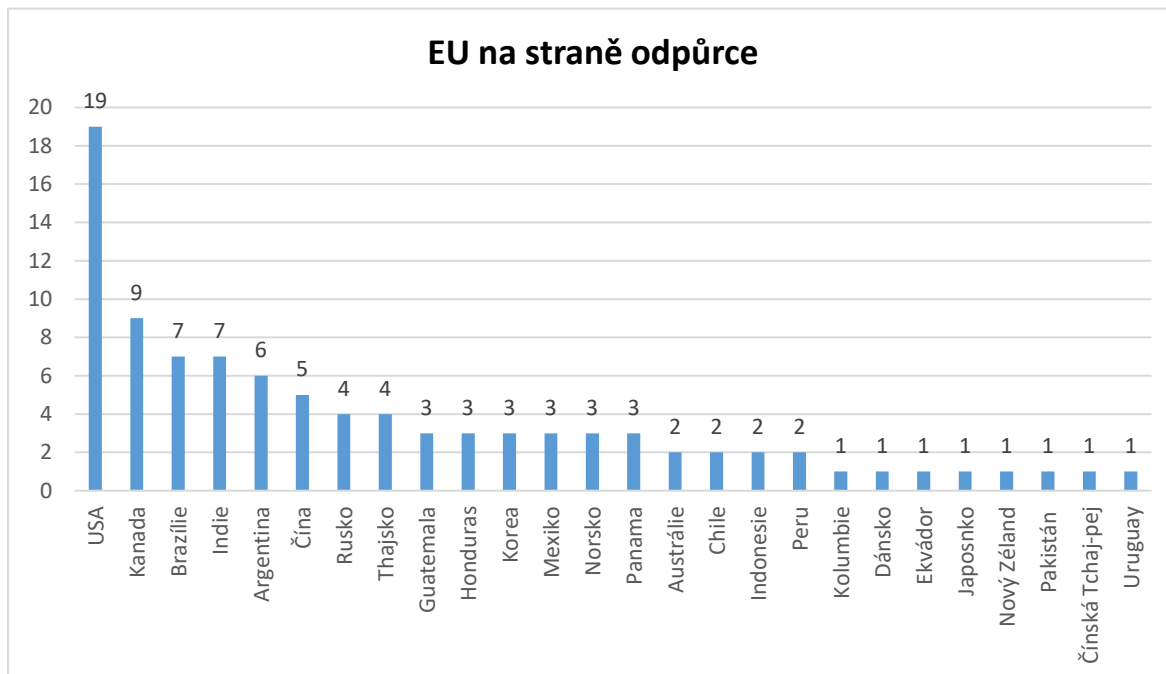

Obrázek 1: Stížnosti EU vůči členům WTO

Zdroj: Vlastní zpracování dle World Trade Organization Disputes by member

Naopak odpůrcem sporu se EU stala již v 95 případech. Na obrázku 2 je evidentní, že nejvíce konfliktů je také ze strany EU jako odpůrce řešeno s USA. Do současnosti jich bylo 19. Druhým nejčastějším stěžovatelem proti EU je Kanada s devíti stížnostmi (WTO, c2018g).

Obrázek 2: Stížnosti proti EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle World Trade Organization Disputes by member

3 Činnost WTO v současnosti

Od vzniku organizace se hlavní cíl WTO nijak nezměnil a stále jím je liberalizace obchodu. Nicméně v současnosti dochází k problémům s naplňováním tohoto cíle, a to hlavně u některých členských států. Souvislost to má také s geopolitickými a politickými změnami ve světě v poslední době. Dosažení tohoto cíle je stále obtížnější hlavně vlivem rostoucího využívání protekcionistických opatření v mezinárodním obchodě. Nejvíce sporných opatření je v současnosti uplatňováno USA.

V této analytické části práce vedle popsaného právě probíhajícího jednání WTO (Katarského kola), rozebráno také dodržování nejvýznamnějších dohod tvořících systém WTO s hlavním zaměřením se na jejich porušování členskými státy a následný průběh řešení vzniklých sporů. V poslední části bude přiblížena současná situace v této organizaci ohrožující celkové fungování a budoucnost WTO. V analytické části budou využity případové studie na ověření skutečného fungování WTO v současnosti. Pomocí těchto studií bude potvrzeno či vyvráceno jednání WTO v souladu s jejím cílem vznikly a stanovenými pravidly.

3.1 Současné jednání ve WTO

V roce 2001 bylo na čtvrté Ministerské konferenci WTO v Dauhá v Kataru otevřeno nové jednací kolo. Katarské kolo či Rozvojová agenda z Doha (DDA) však do dnešního dne nebylo ukončeno. Důvodem je zahrnutí velkého množství hlavních disciplín do jednání společně s principem jednotného závazku, kterého stále nelze být dosaženo.

Cílem DDA je dosažení významné reformy mezinárodního obchodního systému, vytvoření revidovaných obchodních pravidel a zlepšení obchodního postavení rozvojových zemí. (c2018b) Mezi nejzávažnější témata projednávající se na DDA patří zlepšení přístupu na trh pro nezemědělské výrobky, zemědělské produkty a snížení domácích podpor v zemědělství, mechanismy urovnávacích sporů a obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví (MPO, 2016b).

Klíčovou oblastí jednání se stalo zemědělství, kde je hlavním cílem DDA snížení tarifních překážek obchodu a některých druhů domácí podpory. K reformě zemědělského obchodu by

tedy mělo dojít ve třech oblastech: v přístupu na trh, ve snížení domácí podpory a v oblasti vývozních dotací (WTO, c2018f).

Zpracování prvních obrysů pravidel (= modalit) týkajících se reformy zemědělství bylo plánované již na rok 2003. Členové se však nedokázali shodnout, tak se termín zpracování modalit odložil. V roce 2005, na šesté Konferenci ministrů v Hongkongu, bylo dojednáno několik bodů týkajících se zemědělství. Ukončení jednání do konce roku 2006, zrušení všech subvencí vývozu v zemědělství do roku 2013, rozdělení členů do 3 pásem dle výše snížení domácích podpor, zrušení podporování vývozu bavlny ve vyspělých zemích do konce roku 2006. V následujících letech jednání pokračovala, ale nepřinesla žádné výsledky. Členským státům se konsensu nedaří dosáhnout ani v současné době (MZe, 2015).

Další významný bod se týká problematiky zlepšení přístupu na trh pro nezemědělské výrobky. Nezemědělskými výrobky jsou průmyslové zboží, průmyslové výrobky, textil, palivo, obuv, ryby, chemické látky atd. představující celkově téměř 90 % světového vývozu zboží. Cílem těchto jednání je snížení či případné odstranění celních i necelních tarifů, a to zejména na výrobky vyvázející se do rozvojových zemí. Z toho vycházející prvky jednání jsou následující: snížení sazby dle obecného vzorce, flexibilita pro rozvojové země a zvláštní zacházení pro určité ekonomiky (např. pro zranitelné ekonomiky, nejméně rozvinuté, nedávno přijaté atd.).

Průběh neúspěšné DDA mělo v roce 2008 zachránit a pomoci vyřešit mimořádné ministerské jednání WTO v Ženevě. Z počátku vypadalo, že by se mohlo dosáhnout dohody. Zúčastněným členům se podařilo dohodnout na 18 z 20 sporných bodů, ale vše nakonec ztroskotalo na otázce týkající se tzv. zvláštních ochranných opatření pro rozvojové země. Dohodnout se nedokázala USA s Indií a Čínou a zároveň se nevyřešila otázka týkající se bavlny spojená s problematikou výše domácích podpor v USA. Dle hlavního vyjednávače za EU, Petera Mandelona, právě EU sehrála na této konferenci velmi aktivní roli s ústupky a hlavní vina za neúspěšnou konferenci je přisuzována USA a Indii (MPO, 2008).

Daleko úspěšnějšími a významnějšími se staly Ministerské konference na Bali (2013) a v Nairobi (2015). Na konferenci v Nairobi byla uzavřena dohoda o několika obchodních iniciativách, tzv. „Nairobský balíček“. Nejvýznamnějšího výsledku bylo dosaženo v zemědělské oblasti – závazek zrušení dotace na vývoz zemědělských produktů (WTO,

2015). Poslední Ministerská konference (XI.) se konala na konci loňského roku v Buenos Aires.

3.2 Spory týkající se porušování Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatřeních

Mezi jednu z nejvýznamnějších dohod WTO je zařazena Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních, jež je zároveň v poslední době jednou z nejvíce porušovaných. Jak již bylo vysvětleno, tato dohoda je zaměřena na dvě spolu související témata. Poskytování subvencí a využívání vyrovnávacích opatření (WTO, c2018g).

Do současné doby bylo podáno již 120 žádostí o konzultaci stěžujících si právě na porušování této dohody (WTO, c2018g).

Jednou z posledních podaných stížností se stala 14. února 2018 stížnost Jižní Korey proti USA. V žádosti o konzultaci je uvedeno mimo porušování Dohody o subvencích a vyrovnávacích opatřeních také uvedeno jednání v nesouladu s Dohodou o provádění článku VI GATT 1994 (antidumping) a Dohodou o zřízení WTO. O konzultaci bylo požádáno z důvodu použití antidumpingových a vyrovnávacích opatření na ocel a transformátory pocházející z Jižní Korey. Během 60 dnů, které mělo USA k vyřešení této stížnosti, bylo zažádáno o vstup ke konzultaci Kazachstánem, EU a Ruskem (WTO, c2018g).

Dle několika zpráv se USA spor snaží vyřešit, a dokonce se jim dohody s Jižní Koreou zřejmě podaří dosáhnout. Prezidentem Donaldem Trumpem bylo přislíbeno osvobození Jižní Korey od 25% cla na dováženou ocel do USA. To však jen za podmínky celkového omezení vývozu oceli do tohoto státu a pootevření jejich trhů s automobily také americkým společnostem. V současné době jsou americké automobilové společnosti na jihokorejském trhu značně pozadu oproti dodávkám automobilů z Německa (Chicago Tribune, 2018).

3.3 Dohoda o ochranných opatřeních a spory s ní související

Velice důležitou dohodou pro zajištění fungování mezinárodního obchodu v rámci WTO se stává Dohoda o ochranných opatřeních. Od vzniku této dohody do současnosti bylo podáno

48 stížností k Orgánu pro řešení sporů týkajících se dle stěžovatele porušování právě této dohody. Mnoho z těchto sporů již bylo ukončeno, ale i nadále je velké množství z nich stále v řešení (WTO, c2018g).

Posledním vyřešeným sporem byla stížnost Japonska na zavedené clo na dovážené automobily na Ukrajinu. Jednání bylo ve WTO otevřeno v březnu v roce 2013 a poté v roce 2015 bylo ukončeno. Cílem Ukrajiny byla ochrana domácího automobilového průmyslu zavedením mimořádného cla od 6 % do 13 %. Tento krok byl odpůrcem ospravedlněn prudkým poklesem domácí výroby automobilů (CN Invest, 2015). Ke konzultacím se připojila také EU a Rusko. Počáteční konzultace mezi Ukrajinou a Japonskem nebyly úspěšné a na počátku roku 2014 bylo požádáno Japonskem o vznik panelu. Ten byl zřízen poté v březnu 2014 a práva třetích stran byla vyhrazena pro EU, Indii, Koreu, Rusko, Turecko, Austrálii a USA. Závěrečná zpráva panelu byla předložena o rok později. (WTO, c2018g). DSB došlo k závěru, že dle dohody je použití ochranných cel možné jen v případě ohrožení domácího obchodu a po předchozím zjištění názorů zúčastněných stran (CN Invest, 2015). Během řešení však bylo objeveno mnoho nesrovnalostí – jednání Ukrajiny bylo v rozporu s několika ustanoveními a nepodala dostačující vysvětlení o vzniku vážné újmy domácího průmyslu. Panel WTO tedy doporučil Ukrajině zavedená cla zrušit. Odpůrcem tak bylo učiněno (WTO, c2017g).

Dalšími otevřenými spory ve WTO týkajícími se dle stěžovatelů porušování této dohody je stížnost Vietnamu na Indonésii a její ochranná opatření na dovozené produkty ze železa a oceli (2015) a stejná stížnost podána také Čínskou Tchaj-pej. V roce 2012 byly podány jednotlivé žádosti o konzultace s Argentinou ze strany stěžujících si stran EU, USA a Japonska. Důvodem bylo zavedení ochranných opatření při dovozu zboží do Argentiny. Tento spor byl vyřešen v roce 2015, kdy Argentinou byla přijata zpráva Odvolacího orgánu (WTO, c2018g).

Poslední žádost o konzultaci byla podána v letošním roce. Stěžovatelem se 5. dubna 2018 stala Čína stěžující si na USA z důvodu zavedení opatření na ocel a hliníkové výrobky. USA bylo uvaleno 25% clo na veškerou dováženou ocel do země a 10% clo na hliník. Tento vzniklý spor mezi Čínou a USA bude popsán dále (The New York Times, 2018).

3.4 Ohrožení činnosti WTO

Největším ohrožením se pro WTO v současnosti stává USA v čele s prezidentem Donaldem Trumpem, jenž už před svým zvolením tvrdil, že reorganizace WTO je nutná.

Nynější krize ve WTO se týká ubývajícího množství soudců v Odvolacím orgánu WTO, jež je podstatným pro fungování celé organizace a jemuž já dána pravomoc posledního slova při řešení sporů mezi členskými státy. Tento orgán by se měl skládat ze sedmi členů volených na čtyřleté volební období. Členové Odvolacího orgánu jsou voleni všemi členský státy a stejně jako při všech ostatních hlasováních a jednáních musí být dodržena zásada konsenzu. V druhé polovině loňského roku však dvěma soudcům jejich volební období skončilo a jedním byla oznámena jeho rezignace. Odvolací orgán se tak nachází v počtu čtyř členů na hranici své usnášení schopnosti. Nyní je USA bráněno jejich znovuzvolení do funkce či zvolení soudců nových. Problémová situace je očekávána v září letošního roku při skončení mandátu dalšího soudce (Shree Baboo Chekitan Servansing). Při pokračovaném nezvolení soudců již Odvolací orgán nebude usnášeníschopný a mohlo by to znamenat konec dalšího fungování tohoto orgánu (The Economic Times, 2018).

29. září 2017 bylo Trumpem na schůzi Orgánu pro řešení sporu uvedeno, že jedním z důvodů nepodporování jmenování nových soudců je fakt, že někteří soudci v Odvolacím orgánu působí i po uplynutí jejich volebního období. Důvodem je pokračování řešení sporů vzniklých ještě v době jejich působnosti. Dle Trumpa je zcela bezdůvodné jmenování nových soudců, dokud nebylo plně uvolněno místo těch předchozích (dokud jsou těmito soudci stále nějaké spory řešeny) (Forbes, 2017).

V současnosti probíhají konzultace řešící tuto situaci. Vzniklý problém se jmenováním nových soudců by mohl být vyřešen například přechodem WTO v tomto případě k většinovému hlasování. Tímto řešením by však mohlo být zapříčiněno prohloubení nespokojenosti USA či dokonce její odchod z WTO. Odchod USA, jakožto jedné z nejsilnějších světových ekonomik, by však znamenal velké ztráty pro samotnou organizaci.

3.5 Obchodní válka na půdě WTO?

Na půdě WTO se vyskytují stále nové spory mezi členskými státy. V současnosti se však tím nejobávanějším s ohledem na budoucí události a vývoj mezinárodního obchodu stávají spory mezi Čínou a USA. Rozepře se mezi těmito světovými obchodními velmocemi vyskytovaly vždy, nyní však značně vygradovaly. Dle odborníků se tyto státy nacházejí na počátku největší obchodní války v celé historii WTO.

Spor mezi těmito členskými státy WTO měl být dle USA vyvolán krádeží jejich duševního vlastnictví a technologií domácích firem. V souladu s americkým tvrzením by Čína již dlouhodobě neměla hájit dostatečně patentová práva a tím bránit čínským podnikům v používání licencí a patentů po skončení smluv na dobu jejich používání. Stížnost na porušování Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví byla však k DSB podána až k 23. březnu 2018 a v současnosti se nachází v konzultacích (WTO, c2018g).

Za vyvrcholení sporu by však mohlo být považováno až březnové zavedení již zmíněného 25% cla na dovezenou ocel a zároveň 10% cla na hliník prezidentem USA. Podle Donalda Trumpa se důvodem pro toto opatření stalo nízké prosazování zájmů domácích výrobců oceli a hliníku kvůli dovozům levnější zahraniční konkurence a ohrožování národní bezpečnosti USA. Proti tomuto činu se ohradilo několik členských států WTO (např. Kanada, EU, Čína) a následně bylo prohlášeno, že tyto země přijmou protiopatření v souladu s pravidly WTO. Návrhem EU bylo například uvalení 25% cla na vybrané výrobky z USA. Donaldem Trumpem ale bylo ihned pohroženo uvalením daně na dovoz automobilů z EU, což by unii značně poškodilo. Právě do USA je totiž vyváženo největší množství evropských automobilů. Na poslední chvíli však byla pro členské státy EU, Jižní Koreu, Argentinu, Kanadu, Brazílii, Mexiko a Austrálii udělena dočasná výjimka z tohoto opatření. Důvodem měl být nátlak amerických politiků na prezidenta kvůli obavám se vzniku počátku obchodní války, poškození domácí ekonomiky a negativním dopadům na domácí spotřebitele. Cílem Trumpa při zavedení cel mělo být však zabránění dovozu levné oceli právě z Číny, používající dle amerického prezidenta dumpingové ceny, a to nejen v USA, ale také v celé Evropě (The New York Times, 2018).

Jako protiopatření na zavedené clo bylo následně také Čínou uvaleno clo ve výši až 25 % na 128 produktů dovážejících se z USA. Mezi těmito produkty je zahrnuto například víno, ovoce či mražené vepřové maso. USA poté byl otevřen 4. dubna spor u WTO na porušování pravidel obchodu plynoucích z GATT 1994 (The New York Times, 2018).

O den později (5. dubna) byla také Čínou podána stížnost u WTO na USA kvůli clům na ocel a hliník. Důvodem podané žádosti se stalo porušování Dohody o ochranných opatřeních. V současnosti je tento spor zatím stále v konzultacích předcházejících otevření panelu (WTO, c2018g).

Následné kroky jsou zatím oběma zeměmi v plánování. USA byl zveřejněn seznam kolem 1300 výrobků pocházejících z Číny, na které je v plánu uvalit 25% clo. Mezi těmito výrobky jsou zahrnuty například automobily. Čína ihned poté oznámila zavedení dalších cel na více než sto amerických výrobků zahrnujících také letadla či automobily. Trump na toto opatření ihned začal plánovat seznam dalších výrobků, na které by mohlo být zavedeno clo. Pomoci by mu měl jeho zástupce pro obchod a mělo by se jednat o dovážené výrobky do USA v přibližné hodnotě dva biliony korun českých. Pokud by tak bylo učiněno, vztahovalo by se to toto clo na téměř třetinu z celého čínského vývozu do USA.

Z důvodu výhrůžek o uplatňování tarifů na další a další výrobky je celá tato situace problémem také pro americké a čínské podnikatele a investory, kteří zatím netuší, zda se tato omezující opatření nebudou týkat také jejich předmětu podnikání.

Příkladem může mít například německá společnost Puma vyrábějící přibližně jednu třetinu za všech svých výrobků právě v Číně, jejichž produkty by mohly být zahrnuty na zatím posledním a stále ještě nezveřejněném seznamu USA pro uvalení tarifů. Pro Pumu by to mohlo znamenat přijetí americké marže, zvýšení cen či přesunutí své výroby z Číny také na jiné trhy v Asii (Reuters, 2018).

Problémem je dlouhotrvající řešení těchto sporů. Pokud do příštího roku nebudou zvoleni noví členové a dojde ke konci fungování Odvolacího orgánu, tyto spory mezi USA a Čínou a podobně všechny další nebudou moci být vyřešeny. Tato situace může nastat až za pár měsíců, ale v současnosti nikdo neví, kam až spory mezi těmito státy zajdou. Zatím je jimi uvaleno jedno opatření za druhých a zdá se, že obě obchodní velmoci nechtějí ukázat svoji

slabost oproti druhé zemi. Dle čínského ministerstva úmyslem jejich země není vyvolání obchodní války. Nicméně pokud USA budou v protekcionistických opatřeních pokračovat, Čína se proti tomu bude bránit jakýmkoliv možným způsobem.

Úkolem WTO je nyní snaha zastavit tyto spory a odvrátit tím případnou obchodní válku. Důležité je uvědomit si, že se Trump snaží odstranit údajnou nespravedlnost, kterou vidí v dříve uzavřených amerických obchodních smlouvách a ve fungování WTO. Tyto spory však velmi ohrozí všechny zúčastnění a případná obchodní válka nebude mít žádného vítěze. Americkými cly jsou v současnosti ohrožováni nejen země – obchodní partneři, ale také samotná USA (ProQuest, 2017).

3.6 WTO a životní prostředí

V průběhu činnosti GATT bylo zjištěno, že je důležitá nejen regulace obchodu, ale že podstatné je také zaměření se organizace na ochranu životního prostředí. Následně již v rámci WTO byl stanoven Výbor pro obchod a životní prostředí, jehož zájmem je budování kladného vztahu mezi nimi. Tímto orgánem by měly být navrhovány změny na úpravy obchodních dohod mezi členskými státy WTO. Přestože se tato organizace životním prostředím zabývá jen okrajově, nachází se v některých jejích dohodách opatření ovlivňující právě toto prostředí. Jednou z těchto dohod je například Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření regulující opatření všech členských zemí týkajících se ochrany zdraví lidí, rostlin, zvířat.

Otázka je však vyvolána tím, co vlastně přináší dosahování hlavního cíle WTO – liberalizace obchodu. Liberalizace by měla vést k vyšším příjmům a díky obchodnímu omezení také k větší spotřebě. Dle několika tvrzení by ale právě kvůli vysoké produkci a spotřebě mělo docházet zároveň ke zvyšování znečišťování životního prostředí. Daná problematika je do WTO určitým způsobem promítána jen pokud je nějakým členským státem požádáno o zahájení konzultací u DSB. Předmětem sporu ale nikdy není samotné znečišťování prostředí (Peet, 2009).

V současnosti je WTO kritizována právě z důvodu příliš malého zájmu o ochranu životního prostředí, které by v době globálního oteplování mělo být více řešeno napříč organizacemi.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo seznámení s působením WTO na základě rozboru dat a informací získaných teoretickou rešerší a porovnat základní ustanovení WTO. Zároveň v práci mělo být pomocí případových studií ověřeno a následně zhodnoceno, jak jsou pravidla (dohody) a cíle WTO aplikována ve skutečnosti s porovnáním s teoretickými předpoklady. To vše s přihlédnutím na vliv na mezinárodní obchod. Klíčové jsou přitom dohody stanovené touto organizací během Uruguayského kola a následné řešení sporů členských států založených na jednání členů v nesouladu s dohodami.

Na základě zjištění z teoretických zdrojů bylo tedy v práci pomocí případové studie ukázáno řešení již vzniklých sporů mezi členskými státy v závislosti na porušování vybraných dohod.

Bakalářskou prací bylo zjištěno, že cíle stanovené již při vzniku organizace zůstávají pořád stejné. Jejich dosahování je však v současnosti značně složitější, jelikož některými členskými státy jsou stále více využívány protekcionistická opatření zamezující liberalizaci mezinárodního obchodu. Pohled na WTO je v současnosti značně ovlivněn „neschopností“ členských států dosáhnout shody v otázkách týkajících se DDA a tím pádem po několika letech ukončit jeho program. Problémem v této situaci je dodržování zásady „single undertaking“, tedy dosažení rozhodnutí ve všech věcech stanovených agendou. Zároveň bylo zjištěno, že také rozhodování organizace jen na základě konsenzu se stále větším počtem členských států WTO stává více a více obtížnějším. Všechny státy se snaží hájit své vlastní zájmy a nepodřizovat se silnějším státům.

V poslední době je WTO okolím kritizována nejen kvůli již zmíněným důvodům, ale také kvůli rozhodování Orgánu pro řešení obchodní sporů. Podle některých členských států je jejich rozhodování prospěšné jen pro určité země, většinou ty rozvojové. Zároveň řešení některých sporů je zdouhavé a problematické. I přesto je však řešení sporů členských států Orgánem pro řešení obchodních sporů ta nejlepší a nejefektivnější možnost, kterou současně WTO dokáže vymáhat dodržování svých závazků.

Celkově je však celé fungování WTO pro mezinárodní obchod důležité, jelikož i přes určitou kritiku stále vytváří ve většině případech pozitivní vztahy mezi členy a prostor pro jejich

vzájemná jednání. Každopádně v organizaci musí dojít k určitým reformám z důvodu přizpůsobení se současné situaci.

Prací bylo potvrzeno, že pravidla WTO jsou ve skutečnosti opravdu aplikována, ač s rostoucími obtížemi. Některé dohody jsou sice porušovány, ale k vymáhání jejich dodržování slouží Orgán pro řešení sporů a Odvolací orgán, kterými jsou následně vzniklé spory opravdu a pečlivě řešeny. Situace v mezinárodním obchodu, a tedy i ve WTO se mění téměř ze dne na den, a proto je těžké odhadnout další vývoj.

Seznam použité literatury

ARCHER, Clive. 2001. *International Organizations*. Third edition. London and New York: Routledge. ISBN 0-415-24690-3.

CIHELKOVÁ, Eva, et. al. 2009. *Světová ekonomika. Obecné trendy rozvoje*. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-155-0.

FÁREK, Jiří a Jiří KRAFT. 2012. *Světová ekonomika v epoše globálních změn*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-910-3.

FOJTÍKOVÁ, Lenka. 2009. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-128-4.

KALÍNSKÁ, Emilie, et al. 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-3396-8.

KARLAS, Jan. 2015. *Mezinárodní organizace: systémy spolupráce mezi státy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-179-4.

KUNEŠOVÁ, Hana, Aleš KOCOUREK, Pavla BEDNÁŘOVÁ, Eva CIHELKOVÁ a Miloš NOVÝ. 2014. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-502-2.

LEBIEDZIK, Marian, Ingrid MAJEROVÁ a Pavel NEZVAL. 2007. *Světová ekonomika*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1510-7.

JUNG, Zdeněk a Miroslav PRŮŠA. 1994. *Výsledky uruguayského kola a jejich význam pro Českou republiku: GATT/WTO*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů. ISBN 80-85864-08-8.

PEET, Richard. 2009. *UNHOLY TRINITY the IMF, World Bank and WTO*. 2. vyd. London: Zed Books. ISBN 978-1 84813 252 8.

ŠRONĚK, Ivan. 1999. *Světová obchodní organizace*. 2. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická. ISBN 80-7079-838-6.

VANGRASSTEK, Craig. 2013. *The History and Future of the World Trade Organization*. Switzerland: World Trade Organization. ISBN 978-92-870-3871-5.

WAIŠOVÁ, Šárka. 2008. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-109-0.

WAIŠOVÁ, Šárka. 2009. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-177-9.

Informační centrum OSN. 2010. *Vše, co jste chtěli vědět o Spojených národech: pro studenty středních škol*. Praha: Informační centrum OSN v Praze. ISBN 978-80-86348-12-4.

Elektronické dokumenty

CN Invest. 2015-06-26. *WTO vyzvala Ukrajinu ke zrušení cel na dovoz aut* [online]. Praha: E15.cz. [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/wto-vyzvala-ukrajinu-ke-zruseni-cel-na-dovoz-aut-1203970>

CzechTrade. 2016. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. Praha: BusinessInfo.cz. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zakladni-informace-k-wto-a-dda-7186.html>

Evropský parlament. 2018. *Dohoda Světové obchodní organizace o zemědělství DDA* [online]. Praha: Evropský parlament. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.7.html

Forbes. 2017-11-27. *Trump Is Quietly Trying To Vandalize The WTO* [online]. Forbes. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/johnbrinkley/2017/11/27/trump-quietly-trying-to-vandalize-the-wto/#550c7fd1263f>

Chigago Tribune. 2018-03-27. *Trump gets trade deal with South Korea, but ...* [online]. Chicago: Chigago Tribune. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <http://www.chicagotribune.com/news/nationworld/politics/ct-trump-south-korea-trade-20180327-story.html>

Independent. 2017-11-28. *Trump could cause world trade systém to freeze up ...* [online]. London: Independent. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/donald-trump-world-trade-dispute-system-veto-judges-appointments-global-freeze-us-diplomats-warning-a8079876.html>

Informační centrum OSN. c2015. *Mezinárodní měnový fond* [online]. Praha. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/system-osn/specializovane-agentury/?i=121>

MAFRA. 2018-04-06. *Obchodní válka s Čínou pokračuje ...* [online]. Praha: iDnes.cz [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: https://ekonomika.idnes.cz/donald-trump-cina-clo-dovoz-zbozi-usa-dwn-/eko-zahranicni.aspx?c=A180406_092410_eko-zahranicni_ane

Ministerstvo financí ČR. 2016. *IMF – Mezinárodní měnový fond* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/imf-mezinarodni-menovoy-fond-11650>

Ministerstvo financí ČR. 2017. *Skupina světové banky* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/mezinarodni-spoluprace/mezinarodni-institute/skupina-svetove-banky-11654>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2008. *Ministerská jednání o Rozvojovém programu z Dohá ...* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/ministerska-jednani-o-rozvojovem-programu-z-doha-skoncila-neuspechem--48275/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2016a. *Stručná charakteristika OECD* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-organizace-a-obchod/oeed/strucna-charakteristika-organizace-pro-hospodarskou-spolupraci-a-rozvoj--5915/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2016b. *Základní informace k WTO a DDA* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 2018-01-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2017. *Přijímání nových členů do WTO* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 2018-01-11]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/prijimani-novych-clenu-do-wto--171022/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2018. *Řešení obchodních sporů* [online]. Praha: MPO. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/reseni-obchodnich-sporu--43172/>

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. 2018. *Základní informace o OECD* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zakladni_informace_o_oecd/index.html

Ministerstvo zemědělství. 2015. *Světová obchodní organizace – WTO* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/mezinarodni-organizace/svetova-obchodni-organizace-wto.html>

The New York Times. 2018-04-05. *The U.S.-China Trade Conflict ...* [online]. New York: The New York Times [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/interactive/2018/04/05/business/china-us-trade-conflict.html>

PROQUEST. 2017. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2017-09-28]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Kirtika Suneja. 2018-03-06. *USA blocking appointment to key WTO Body ...* [online]. The Economic Times [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/foreign-trade/trade-wars-us-blocking-appointment-of-members-of-wtos-appellate-body/articleshow/63177200.cms>

Thomson Reuters. 2015. *WTO panel urges Ukraine to remove tariffs on auto imports* [online]. New York: Reuters. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/trade-ukraine/wto-panel-urges-ukraine-to-remove-tariffs-on-auto-imports-idUSL8N0ZC2XI20150626>

Thomson Reuters. 2018-04-24. *U. S. tariffs could push Puma to shift China production* [online]. New York: Reuters. [cit. 2018-04-24]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-puma-de-results/u-s-tariffs-could-push-puma-to-shift-china-production-idUSKBN1HV0GN>

World Trade Organization. 2015. *WTO members secure „historic“ Nairobi Package for Africa and the world* [online]. World Trade Organization. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/news_e/news15_e/mc10_19dec15_e.htm

World Trade Organization. c2018a. *WTO legal texts* [online]. World Trade Organization. [cit. 2018-01-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm#agreements

World Trade Organization. c2018b. *The Doha Round* [online]. World Trade organization. [cit. 2018-01-13]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

World Trade Organization. c2018c. *Members and Observers* [online]. World Trade organization. [cit. 2018-01-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

World Trade Organization. c2018d. *How to become a member of the WTO* [online]. World Trade Organization. [cit. 2018-01-11]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/acces_e.htm

World Trade Organization. c2018e. *Agriculture: negotiating modalities* [online]. World Trade Organization. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/status_e/agric_e.htm

World Trade Organizatin. c2018f. *A unique contribution* [online]. World Trade Organization. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: [contributionhttps://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm](https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/disp1_e.htm)

World Trade Organizatin. c2018g. *Dispute settlement* [online]. World Trade Organization. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htmhttps://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_e.htm

Česko. *Zákon č.191/1995 Sb. o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO)*. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2862>